Hebr. E. 242

וֶועֶלטלִיכֶע נַייעֶס

אָדֶער

וואוּנְדֶערְבַּארֶע זַאכֶען

בֶּעאַרְבֵּייטֶעט

נָאךְ פֶערְשִׁיעֶדֶענֶע קְוֶועלֶען ·

דוּרְךְ

מ· י· לעֶוויטאַן ·

ווילנא

שנת תרנ״ג לפ״ק

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

Hebr. Eg 242
Levitan

וֶועלְטְלִיכֶע נַייֶעס

אָדֶער

יואונְדֶערְבַּארֶע זַאכֶען

בֶּעאַרְבַּייטֶעט
נָאךְ פֶערְשִׁיעֶדֶענֶע קְוֶועלֶען.

דוּרְךְ

מ. י. לעוויטאַן.

ווילנא

ВЕЛТЛИХЕ-НЕЙСЪ.
или Чудныя вещи,
собран. и издан. М. Я. Левитаномъ.

ВИЛЬНА.
Типографія А. Г. Розенкранца и М. Шрифтзетцера.
на Лидскомъ переулкѣ, домъ № 2098/13
1892.

וֶועֶלְטלִיכֶע נַייעֶס

אָדֶער

וואוּנְדֶערְבַּארֶע זַאכֶען

בֶּעאַרְבֵּייטֶעט

נָאךְ פֶערְשִׁיעֶדֶענֶע קְוֶואלֶען ·

דוּרְךְ

מ· י· לעוויטאַן·

ווילנא

ВЕЛТЛИХЕ-НЕЙСЪ.
или Чудныя вещи,
собран. и издан. М. Я. Левитаномъ.

ВИЛЬНА.
Типографія А. Г. Розенкранца и М. Шрифтзетцера,
на Лидскомъ переулкѣ, домъ № 2598/13
1892.

פָּארְרֶעדֶע.

אַ אוּמְגְלִיק, וִויא אִיךְ בִּין אַיוּד, מִיט דִיא פָּארְרֶעדֶעס!
דאַכְט זִיךְ, שׁוֹין גָאט צוּא דַאנְקֶען גֶעעֶנְדִיגְט מִיט מַוָל דֶעם
בִּיכֶעל, אוּנ מֶען קֶאן עֶס שׁוֹין טְרָאגִין צוּם צֶענְזָאר, הַא? נָאהַר
יין! עֶס אִיז נָאךְ נִישְׁט פַארְטִיג, דֶער רֶעכְטֶער עִיקָר פֶּעהְלְט
אךְ - דִיא פָּארְרֶעדֶע!! אִיךְ זָאג אַייךְ, דָאס אִיז אַמַכָּה שֶׁלֹא
כְתוּבָה בַּתּוֹרָה!

אַי וָואס שְׁרַייבְּט מֶען אִין פָּארְרֶעדֶע? אַז אָסוּר אוֹיבּ
יךְ וֵויים!...

הֶארְט אִיהְר! קֵיין גוּטְס זָאהְל עֶר נִיט הָאבֶּען, דֶער
אם הָאט אַיינְגֶעפִיהְרְט, אַז צוּ זְשַׁארְגָאנִישֶׁע בִּיכְלֶעךְ זָאהְל
עֶן אוֹיךְ שְׁרַייבֶּען פָּארְרֶעדֶעס, אַז פַאר פָּארְרֶעדֶעט זָאהְל
ר וֶוערֶען, דֶער יִמַח שְׁמוֹנִיק, דֶער שִׁיבֶּענִיק, דֶער..
דער

דֶער פַאר וָואס עֶר הָאט אָנְגֶעשִׁיקְט אוֹיף דִיא פֶּערְפַאסָסֶערְס אַזַא לַייבְּלִיכֶע אָנְשִׁיקֶענֶעס וִויא דִיא פָארְדֶערֶע אִיז ;

אִיךְ רֶעכְן ; אַז דֶער בִּיכֶעל וֶועט אֵיינִיגֶער מַאסְסֶען נוּטְצֶען פַאר קִינְדֶער ; דָאס אִיבֶּער צוּא זֶעטְצֶען אִין הֶעבְּרֶעאִישׁ, דֶען קִינְדֶער הָאבֶּען אִין אַלְגֶעמֵיין לִיעבּ אַזֶעלְכֶע זָאנְדֶערְבַּארֶע גֶעשִׁיכְטֶען, אוּנ דַאן וֶועט דָאס הֲנָאָה טָאהְן דֶעם

פֶּערְפַאסָסֶער.

1.

דִיא גְוַואלְדִיגֶע בָּארְד!

אִין טְשִׁיקַאגָא (אַמֶערִיקַא) אִיז פַּאַרַאן אַמֶאנְשׁ , וָואס הָאט דִיא לֵיינְגְסְטֶע בָּארְד אִין דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט: דֶער מֶאנְשׁ וֶועלְכֶער הָאט דִיא גְוַואלְדִיגֶע בְּארְד , הֵייסְט אַדַאם קִירְפֶּער , אוּנ אִיז יֶעצְט אַלְט עֶטְלִיכֶע אוּנ זֶעכְצִיג יָאהְר , שָׁאהְן בַּייא עֶלְף יָאהְר , הָאט זִיךְ בַּייא אִיהְם גֶעוִויזֶען אַבֶּארְדִיל , זָא דָאס עֶר אִיז גֶענֵייטִיגְט גֶעוֶוען זִיךְ צוּ גָאלֶען , נָאהְר עֶס אִיז אִיהְם מִיאוּס גֶעוָואהְרֶען זִיךְ גָאלֶענְדִיג , אוּנ הָאט דַארוּם דִיא בָּארְד גֶעלָאזְט וַואקְסֶען , בִּיז עֶר אִיז גֶעוָואהְרֶען אַ סָאלְדַאט , אוּנ הָאט אַיינְגֶעזֶעהְן , אַז דִיא אוּנְגֶעהֵייעֶרֶע לַאנְגֶע הָאָר שְׁטֶערֶען אִיהְם זֵייעֶר פִּיעל אִין דִיעֶנְסְט , אוּנ הָאט אַלְזָא וַוייטֶער אָנְגֶעהֵייבֶּען צוּא גָאלֶען ; נַאכְהֶער , אַז עֶר אִיז אַרוֹיס פָּאהְן דִיעֶנְסְט הָאט עֶר אַבֶּערְמַאלְס אוֹיף גֶעהֶערְט צוּא גָאלֶען זִיךְ . זַייט דֶעמָאלְט הָאט עֶר שָׁאהְן זַיינֶע הָאאָר 5 מָאהְל אָפּ גֶעשָׁאהְרֶען , אוּנ הָאט פַּאר זַייא זֶעהְר פִּיעל גֶעלְד גֶענוּמֶען , פָּאהְן דֶעסְט וֶועגֶען וַואקְסְט בַּייא אִיהְם דִיא בָּארְד אַלְס וַוייטֶער אוּנ

ווייטער

וַוייטֶער ; יֶעצְט אִיז זִיא לַאנְג 2½ פוּט (הָאבֶּער 5 אַרְשִׁין) אַז קִירְפֶּער גֵייט אַרוֹיס אִין גַאסְם, גַארְטֶעלְט עֶר זִיךְ אַרוּם מִיטֶען בָּארְד, אוּנ צוּא הוֹיז לָאזְט עֶר אִיהְר אָפּ פַּ־ייא: וֶוען עֶס אִיז אִיהְם קַאלְט, וִויקֶעלְט עֶר אַיין זַיינֶע פִּים אִין בָּארְד, אוּם זִיךְ צוּא עֶרְוַוארְמֶען, זַיין זָאהְן וֶועט הָאבֶּען פָאהְן אִיהְם אַ נוּטֶע יְרוּשָׁה, דֶען קִירְפֶּער הָאט שׁוֹין בֶּעצַייטִינְס אָנְגֶעזָאגְט, אַז נָאךְ זַיין טוֹידְט, זָאהְל מֶען זַיין בָּארְד אָפּ שְׁנַיידֶען, אוּנ מִיט אִיהְר אַרוּם פָאהְרֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט, אוּנ דָאס וַוייזֶען אוֹיף בִּילֶעטִין, אַלְס ווּאוּנְדֶערְבַּארֶע זַאךְ.

2.

הֶארְט אַ מַעֲשֶׂה.

אִין „הַמַגִיד“ אִיז מִיט אֵיינִיגֶע יָאהְר צוּרִיק גֶעבְּרַאכְט גֶעוָוארֶען זֶעהְר אַ ווּאוּנְדֶערְלִיכֶע גֶעשִׁיכְטֶע, דְהַיְינוּ: אִין דֶער שְׁטָאדְט פַארְגוּרְשׁ הָאט אֵיינֶער גֶעקוֹיפְט פִּישׁ אוֹיף שַׁבָּת; בִּשְׁעַת צוּא שְׁנַיידֶען דִיא פִּישׁ, הָאט פְּלוּצְלוּנְג אֵיין פִּישׁ אָנְגֶעהוֹיבֶּען צוּא שְׁרַייעֶן; מֶען אִיז מִסְתָּמָא בַּאלְד אַוֶועק גֶעלָאפֶען, הֶענְדוּם פֶענְדוּם, צוּם רַב פוּן שְׁטָאדְט פְרֶאגֶען, וָואס טוּהְט מֶען דָא יֶעצְט מִיטֶען פִּישׁ? דֶער צַדִיק פָאהְן רִינְדִיק—וָואס אִיז גְרָאד אַיינְגֶעשְׁטַאנֶען דֶעמָאלְט בַּיין רַב אִין שְׁטוּבּ—הָאט פַאר זָאגְט מִיטִין הַארְבֶּען

ווארט

וָוארְט, מֶען זָאהְל וָואס צִים גִיכְסְטִין אָן טָאהְן דֶעם פִּישׁ תַּכְרִיכִים, (אִיהְר הֶערְט אַטִיפּוּשׁ, אַ פָּנִים אַז אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אִיז גֶעוֶועֶן אַ קֶעגֶען אִיהְם אַ הוּנְד! . . .) אוּנ אִיהְם מְקַבֵּר זַיין (אוּנ וֶוער וֶועט זָאגֶען קַדִּישׁ נָאכֶען תַּכְשִׁיט? טַאקֶע דֶער רִינְדִיקֶער צַדִּיק אַלֵיין . . .)? אוּנ יֶענֶער הָאט טַאקֶע אַזוֹיא גֶעטָאהְן, אוּנ הָאט דֶעם פִּישׁ פַאר שְׁטָאפְּט דָאס מוֹיל מִיט עֶרְד (אֶפְשַׁר נָאךְ מִיט אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עֶרְד? אַ קַשְׁיָא אוֹיף אַ מַעֲשֶׂה! אַז דֶעם רִינְדִיקֶער וֶועט זִיךְ פַאר וֶועלֶען אִיז שְׁלֶעכְט!) אוּנ אִיהְם מְקַבֵּר גֶעוֶועֶן . . . כְּדֵי עֶר זָאהְל שׁוֹין נָאךְ אַ מָאהְל נִיט מְגוּלְגָל וֶוערֶען.

3.

אַ רֵיידֶענְדִיגֶער הוּנְד.

אִין אַ רֶעסְטָאַרַאן אִיז אַרַיין גֶעקוּמֶען אֵיינֶער מִיט אַ הוּנְד, עֶר הָאט זִיךְ גֶעזֶעצְט צוּם טִישׁ, אוּנ נֶעבֶּען אִיהְם דֶער הוּנְד, אַנְטְקֶעגֶען אִיהְם אִיז גֶעזֶעסֶען אַיין עֶנְגְלִישֶׁער רַייזֶענְדֶער, דֶער עֶרְשְׁטֶער הָאט זִיךְ גֶעהֵייסֶען גֶעבֶּען בִּיפְשְׁטִיקְס, פְּלוּצִים זָאגְט דֶער הוּנְד:

— אִיךְ ווִילְל אוֹיךְ בִּיפְשְׁטִיקְס!

— אַייעֶר הוּנְד קֶאן רֵיידֶען? — פְרֶאגְט דֶער עֶנְגְלֶאנְדֶער הֶעכְסְט אִיבֶּערְרַאשְׁט — אִיךְ וִויל אִיהְם קוֹיפֶען, וִויא פִיעֶל פַאר לַאנְגְט אִיהְר פַאר אִיהְם?

—„אִיךְ ווִילְל אָבֶּער נִיט אַז מֶען זָאהְל מִיר פַּאר קױפֶּען!“— זָאגְט דֶער הוּנְד.

דֶער עֶנְגְלֶאנְדֶער אִיז אַזױא צוּא קָאכְט גֶעוָואהְרֶען אַז עֶר הָאט אַרױס גֶעחַאפְּט פָאהְן „קֶעשֶׁענְיֶע 100 פוּנְט שְׁטֶערְלִינְג — 1000 רוּבֶּעל — אוּנ הָאט אַנִידֶער גֶעלֵייגְט אױפֶען טִישׁ, זָאגֶענְדִיג דַאבַּייא:

— אִיךְ גִיעֶב אַייךְ פַאר דֶעם הוּנְד 100 פוּנְט שְׁטֶערְלִינְג! אַלְזָא אִיז עֶר מַיינֶער?

—יַא! פַאר אַזַא פְּרַייז פַאר קױף אִיךְ אַייךְ דֶעם הוּנְד! — הָאט דֶער עֶרְשְׁטֶער גֶעזָאגְט — צוּא נֶעמֶענְדִיג דָאס גֶעלְד.

— דָא שְׁוֶוער אִיךְ! — הָאט דֶער הוּנְד וַוייטֶער גֶעזָאגְט — אַז פָאהְן יֶעצְט אָן, אוּנ וַוייטֶער, וֶועל אִיךְ אִין מַיין גַאנְצֶען לֶעבֶּען, קַיין אֵיין וָוארְט פָאהְן מױל נִיכְט אַרױס לָאזֶען.

אַ יָא! מַיינֶע לִיבֶּע לֶעזֶער, עֶס וואוּנְדֶערְט אַייךְ זֶעהֶער?

דִיא זַאךְ אִיז אָבֶּער גָאהְר פְּרָאסְט אָן קוּנְצֶען, דֶער בַּעַל־הַבַּיִת פָאהְן דֶעם הוּנְד אִיז אַ בױךְ רֶעדְנֶער.

עֶס זַיינֶען פַאראַנֶען מֶאנְשֶׁען וָואס זַיינֶען פֶעהִיג דַאצוּא, אוּנ גֶעוָואהְנֶען זִיךְ אַיין, צוּא קֶאנֶען רֵיידֶען, אוּנ נִיט צוּא רִיהְרֶען דַאבַּייא מִיט דִיא לִיפְּפֶען, נָאהְר מִיטֶען אָטְהֶעם אַלֵיין בֶּעוֶועגֶען זֵייא דִיא שְׁפְּרֶעךְ־כֵּלִים,

אין

אִין דֶער קָעהָל ; זַייא קֶאנֶען נָאךְ מַאכֶען פֶערְשִׁיעדֶענֶע קוֹלוֹת, מֶען זֶעהְט דֶעם בּוֹיךְ־רֶעדְנֶער, דַאכְט זִיךְ, אֵיינֶער אַלֵיין, אוּנ דָאךְ הֶארְט מֶען אַ גֶעשְׁפְּרֶעךְ פֿאהְן פֶערְשִׁיעדֶענֶע מֶאנְשֶׁען, צ. ב. ש. מַאנְסְפֶּערְזָאנֶען, פְרוֹיעֶנְצִימֶער, יוּנְגֶע, אַלְטֶע, א. ד. ג. עֶס דַאכְט זִיךְ מֶען רֶעדְט, אִין דֶער אַנְדֶערֶער שְׁטוּבּ, אוֹיפֶען גַאס, אוֹיפֶען צְוֵייטֶען שְׁטָאק, אִין קֶעלֶער, — דֶער בּוֹיךְ־רֶעדְנֶער הָאט אַלְזָא אָפּ גֶענַארְט דֶעם עֶנְגְלֶאנְדֶער, עֶר הָאט זֶעלְבְּסְט גֶערֶעדְט פַארֶען הוּנְד, דַארִיבֶּער הָאט עֶר זֶעהְר רִיכְטִיג גֶעזָאגְט, אַז עֶר וֶועט שָׁאהְן מֶעהְר קֵיין אֵיין זִילְבֶּע נִיט אַרוֹיס לָאזֶען אִין זַיין גַאנְצֶען לֶעבֶּען.

4.

אַ בַּאן אוּנְטֶערִין וַואסֶער.

אוּנְטֶערִין טַייךְ הוּדְזַאנִי, אִין אַמֶערִיקָא גֶעפִינְט זִיךְ אַ לִינִיֶע — אוֹיף וֶועלְכֶע דֶער אַייזִינְבַּאהְן גֶעהְט — וָואס גֶעהְט אוּנְטֶערִין יַם.

5.

אַזֶעלְטֶענֶער דְרוּק.

דֶער ה׳ הֶענְרִי פַּייסְטֶער, אִין פְהִילַאדֶעלְפְיָא, הָאט עֶרְפוּנְדֶען אַזַא סָארְט דְרוּק, וָואס עֶס זָאהְל דְרוּקֶען, אוּנ

צוא

צוּא שְׁנַיידֶען דִיא בְּלֶאטֶער, בְּשַׁעַת דְרוּקֶען, אוּנ זָאהְל זַייא שׁוֹין אִין אֵיין וֶועג, אַיינְבִּינְדֶען צוּא זַאמֶען.

6.

אַ גְרוֹיסֶער דִימַאנְט.

אִין קַאפְּלַאנְד — זִיד אַפְרִיקָא — הָאט מֶען גֶעפוּנֶען אִין אַ מִינֶע (שְׁטֵיינְקוֹיהְלֶען גְרוּבּ) זֶעהְר אַ גְרוֹיסֶען דִימַאנְט, וָואס אִיז $1\frac{3}{4}$ צָאלְל לַאנְג, אוּנ $1\frac{1}{4}$ צָאלְל דִיא בְּרֵייט, עֶר וֶואגְט 320 קַארַאט, דָאס אִיז דֶער גְרֶעסְטֶער דִימַאנְט, וָואס מֶען הָאט בִּיז יֶעצְט גֶעפוּנֶען אִין אַפְרִיקָא, אוּנ אִין דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט — אוֹיסֶער דִיא 2 בֶּערִיהְמְטֶע דִימַאנְטֶען: „פִּיטְט" אוּנ „מַאטְטַאם", וֶועלְכֶע זַיינֶען אוּמְגֶעשְׁלִיפֶענֶערְהֵייט גְרֶעסֶער גֶעוֶוען — דֶער נַייא גֶעפוּנֶענֶער דִימַאנְט אִיז אַכְט קַאנְטִיג, אוּנ אִיז פָאהְן דֶעם רֵיינְסְטֶען וַואסֶער, פָאהְן דֶער פַארְבּ, וָואס דִיא קָאפּ־דִימֶענְטִין הָאבֶּען. מִיט עֶטְלִיכֶע יָאהְר צוּרִיק וָואהְלְט גָאהְר קַיין שִׁיעוּר נִיט גֶעוֶוען וִויפִּיעֶל דֶער דִימַאנְט וָואהְלְט וֶוערְטְה גֶעוֶוען, נָאהְר יֶעצְט, וָואס בְּרִילְלִיאַנְטֶען זַיינֶען דָא זֶעהְר פִּיעֶל צוּא פֶער קוֹיפֶען, הָאט מֶען דָאךְ גֶעוָואהְלְט גֶעבֶּען פַאר אִיהְם 30, 000 רוּבֶּעל, נָאהְר דֶער גְלִיקְלִיכֶער מֶענְשׁ וָואס הָאט אִיהְם גֶעפוּנֶען, הָאט נִיט גֶעוָואהְלְט פַאר קוֹיפֶען פַאר דֶעם פְּרַייז.

דער

7.

אַ נַייֶע מַאשִׁינֶע .

דֶער נויאָרקֶער אִינזְשֶׁענְיֶער הוֹרָאם מַאקְסִים, הָאט עֶרְפוּנְדֶען אֵיינֶע עֶלֶעקְטְרִישֶׁע מַאשִׁיעֶנֶע, וָואס זָאהְל אַלֵיין אָן זָאגֶען וֶוען עֶס מַאכְט זִיךְ אִין שְׁטָאדְט אַ פָאַזַאר, אוּנ דִיא מַאשִׁינֶע אַלֵיין זָאהְל טַאקֶע גְלַייךְ אַלֵיין אַיינְלֶעשֶׁען, דֶען אַלְס אִיהְר הִיטְץ וֶועט קוּמֶען צוּא אַ בֶּעוואוּסְטִין גְרַאד, וֶועט דַאן דֶער עֶלֶעקְטְרִישֶׁער קְרַאפְט, ווִירְקֶען אִין אִיהְר, זָא דָאס עֶס וֶועט זִיךְ אַלֵיין עֶפְנֶען, דִיא וַואסֶעררוּרֶעס, וֶועלְכֶע עֶס גֶעפִינֶען זִיךְ אִין אִיהְר, אוּנ עֶס וֶועט שָׁאהְן זֶעלְבְּסְט אַיינְלֶעשֶׁען .

8.

אַ פַאפִּיעֶרֶענֶער דַאמְפְּפְשִׁיף .

אוֹיף דֶעם אַנְטְרִיָא־זֶעֶ — אַמֶערִיקָא — גֶעהְט אַ פַארַאחָאד פְאהֶן פַאפִּיעֶר; 25 פוּט דִיא לֶאנְג, אוּנ 5 פוּט דִיא בְּרֵייט, אוּנ נֶעמְט אוֹיף 10 פַאסְסַאזְשִׁירֶען — דָאס פַאפִּיעֶר וֶוערְט מִיט אַזָא מַאשִׁין אַזויא שְׁטַארְק צוּא זַאמֶען גֶעפְּרֶעסְט, זָא דָאס דֶער פַאפִּיעֶר וֶוערְט שְׁטַארְק וִויא אַייזֶען — דִיא שִׁיפֶעל אִיז גֶעבּוֹיעֶט מִיט 2 שְׁרוֹיפֶען, וָואס וֶוערֶען מִיט אַ דַאמְפְּף־מַאשִׁינְדֶעל בֶּעוֶועגְט, אוּנ

דָאס שִׁיפֶּעל פְלִיהְט שָׁאהְן פַייל פָּאהְן בּוֹיגֶען, דָאס פָּארְדֶעק אִיז לַאקִירְט, אוּנ עֶס אִיז זֶעהְר לַייכְט רֵיין צוּא מַאכֶען.

9.

דֶער טִיֶעפְסְטֶער אָרְט אִין יַם.

דִיא גֶעלֶעהְרְטֶע מֶאסְטֶען בֶּעשְׁטֶענְדִיג, אוּנ זוּכֶען וִויא טִיֶעף דָאס מֶעעֶר אִיזְט, אוּנ וואוּ אִיז דָאס טִיֶעפְסְטֶע אָרְט. מֶען אִיז דֶער גַאנְגֶען אַז דֶער טִיֶעפְסְטֶער אָרְט אִין יַם, אִיז אִין דֶעם נָארְד־אַטְלַאנְטִישֶׁען מֶעֶער, וואוּ דָאס אַמֶערִיקַאנִישֶׁע דַאמְפְּשִׁיף הָאט גֶעפוּנֶען אַ שְׁטֶעלֶע וָואס אִיז טִיֶעף 11, 481½ אַרְשִׁין. אַיין צְוֵייטֶע טִיֶעפֶע שְׁטֶעלֶע, לִיגְט צוּא מַעֲרִיב אִין אַטְלַאנְטִישֶׁען אָקֶעאַן, אוּנ הַאלְט דִיא טִיֶעף 10, 619 אַרְשִׁין.

10

אַ הוֹיכֶער בַּארְג.

דֶער הֶאכְסְטֶער בַּארְג אִין דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט, אִיז דֶער בַּארְג „הוֹרִיזַאנְקַאר“, וָואס גֶעפִינְט זִיךְ אִין אַזִיֶע, זַיין הוֹיךְ אִיז 8 וֶוערְסְט מִיט 400 סַאזְשֶׁען.

11.

דִיא הָאאָר פָאהְן מֶאנְשֶׁען .

אַ פְרַאנְצָאזִישֶׁען גֶעלֶעהְרְטֶען אִיז אַיינְגֶעפַאהְלֶען צוּא
צָאהְלֶען דִיא הָאאָר אִין קָאפּ , פָאהְן פֶערְשִׁידֶענֶע
פְרוֹיעֶנְצִימֶער , אוֹיךְ פָאהְן מַאנְסְפֶּערְזָאנֶען , עֶר הָאט
אַיינְגֶעטְהֵיילְט דִיא הָאאָר אִין 4 קְלַאסְסֶען : הֶעל — בְּלָאנְד ,
טוּנְקֶעל — בְּלָאנְד , שְׁוַארְץ , אוּנ רִיזְשֶׁע ; עֶר הָאט
גֶעפוּנֶען אַז רִיזְשֶׁע מֶאנְשֶׁען (מִיט רוֹיטֶע הָאאָר) הָאבֶּען
90, 000 הָאאָר אִין קָאפּ ; בַּייא בְּרוּינֶע —109, 000 ; בַּייא
שְׁוַארְץ חֵנֶודִיגֶע —108, 0 0 ; אוּנ בַּייא בְּלָאנְדֶע —140, 000
הָאאָר , נָאךְ דֶעם רֶעכְנוּנְג קוּמְט אוֹיס אַז בְּלָאנְדִינְקֶעס
הָאבֶּען מֶעהְר צוּא טָאהְן מִיט זֵייעֶרֶע הָאאָר וִויא אַנְדֶערֶע .

12.

דָאס שְׁלָאפֶענְדִיגֶע מֵיידֶעל .

מִיט אֵיינִיגֶע יָאהְר צוּרִיק הָאבֶּען אַלֶע צַייטוּנְגֶען
גֶעקְלוּנְגֶען מִיט דֶעם וואוּנְדֶערְבַּארֶען נַייֶעס : דָאס אִין דֶער
שְׁוֵוייץ , אִין אַ דָארְף , אִין אַ בּוֹיעֶרִישׁ הַייזֶעל , לִיעֶגְט
אַ מֵיידֶעל אוּנ שְׁלָאפְט שׁוֹין 3½ יָאהְר . דֶען 1 טֶען יוּנִי 1883,
אִיז זִיא אַנְשְׁלָאפֶען גֶעוָוארֶען , אוּנ פָאהְן דֶעמָאלְט אָן ,
קָאן מֶען זִיא נִישְׁט דֶער וֶועקֶען ; אִיהְר גֶעזִיכְט אִיז בְּלַאס ,

אוּנ אִיז זֶעהְר מָאגֶער, נָאהְר אִין דֶער גַאנְצֶער צַייט הָאט זִיא זִיךְ נִישְׁט פַאר אֶנְדֶערְט, אִיהְרֶע הֶאנְד זַיינֶען קַאלְט, וִויא בַּייא אַנְגֶעשְׁטָארְבֶּענֶעם; דִיא אוֹיגֶען צוּא גֶעשְׁלָאסֶען, אוּנ אַז דִיא מוּטֶער רַייסְט זֵייא — דִיא אוֹיגֶען — אַמָאהְל אוֹיף, זֶעהֶען זֵייא אוֹיס מוּטְנֶע, אוּנ אִיהְרֶע בְּלַאסֶע בַּאקֶען וֶוערֶען רוֹיטְלֶעךְ; וִויא עֶס שַׁיינְט, אִיז זִיא זֶעהְר אוּנְצוּפְרִיעֶדֶען, וָואס מֶען שְׁטֶערְט אִיהְר פָאהְן שְׁלָאף; בַּייא אִיהְרֶע שְׁלֵייפֶען פִיהְלְט מֶען עֶטְוָואס וַוארֶעם, נָאר קַיין אָטְהֶעם בֶּעמֶערְקְט מֶען בַּייא אִיהְר כִּמְעַט גָאהְר נִישְׁט; אִין אָנְפַאנְג הָאבֶּען נָאךְ בַּייא אִיהְר דִיא פִים גֶעצִיטֶערְט, נָאהְר יֶעצְט לִיעֶגֶען זֵייא אוֹיךְ וִויא טוֹידְט; מֶען הָאדֶעוֶועט זִיא נָאהְר מִיט פֶּעפְּסִין (זַאפְט פוּנֶעם מָאגֶען, וָואס הֶעלְפְט צוּא פֶערְדַייֶען דָאס עֶסֶען, דָאס וֶוערְט גֶעמִישְׁט מִיט וַויין).

בַּייא אוּנְז, עַם חָכָם וְנָבוֹן, אַז עֶס וָואלְט ח״ו טְרֶעפֶען אַזַא גֶעשִׁיכְטֶע, וָואלְט מֶען שָׁאהְן לַאנְג דָאס מֵיידֶעל אַלֶע־עֶנְדִיגֶע בֶּעגְרָאבֶּען, וֶוען דִיא חֲכָמִים אוּנְזֶערֶע... וָואהְלְטֶען נָאהְר גֶעפְּרוּפְט מִיט זֵייעֶר בֶּערִיהְמְטֶע פֶּעדֶער, אַז זִיא אַטְהֶעמְט נִישְׁט.

13.

אַמֶאנְשׁ מִיט צְוֵוייא קֶעפּ.

אִינֶעם יָאהְר 1888 הָאבֶּין אַלֶע צַייטוּנְגֶען גֶעקְלוּנְגֶען מִיט דֶעם נַייעֶס, אַז אִין דִיא שְׁטָאדְט עֶלְם — אָבֶּער שְׁלֶעזִיעֶן —

אִיז גֶעבָּאהְרֶען גֶעוָואהְרֶען בַּייא אֵיינֶע, אַמֵיידֶעל מִיט צְוֵויי קֶאפְּף, אוּנ דָאס מֵיידֶעל לֶעבְּט, אוּנ אִיז גֶעזוּנְד, אוּנ זֵייגְט פָאהְן דֶער מוּטֶערְס בְּרִיסְט.

14.

חֶבְרָה מַאכֶען רֶעגֶען.

אִין עֶנְגְלַאנְד אִיז הַיינְטִיגֶען יָאהְר גֶעגְרִינְדֶעט גֶעוָואהְרֶען אַ פֶערְאֵיין (חֶבְרָה) , וָואס נֶעמְט זִיךְ אָן פַאר אַגֶעוִויסֶען פְּרַייז , צוּא מַאכֶען רֶעגֶען, ווּאוּ מֶען וֶועט נָאהְר דַארְפֶען דֶעם רֶעגֶען , אוּנ זִיא וֶועט שָׁאהְן הָאבֶּען אִיהְרֶע אַגֶענְטִין אוּמֶעדוּם.

15.

מֶאנְשִׁין אוֹיף דֶער וֶועלְט.

לוֹיט נָאךְ דִיא לֶעצְטֶע סְטַאטִיסְטִיקַא גֶעפִינֶען זִיךְ מֶאנְשֶׁען אוֹיף דֶער וָועלְט 1,487,600,000.

16.

אַרֶעכְטֶער בַּעַל־הוֹצָאָה.

אִין דֶעם אַמֶערִיקַאנִישֶׁען בְּלַאטְט „נֶעווּ־יָארְק הֶעראָלְד“ אִיז גֶעוֶוען אוֹיס גֶערֶעכִינְט וִויא פִיעֶל דֶער סוּלְטַאן אִין קאנסטאנטינאפאל

קָאנְסְטַאנְטִינָאפָּאל, אִיז אַ בַּעַל-הוֹצָאָה יֶאהְרְלִיךְ, דְהַיְינוּ: אוֹיף מֶעבֶּעל אוּנ אַנְדֶערֶע פּוּצוּנְגֶען — 15 מִילְיָאן פְרַאנְק יֶאהְרְלִיךְ; אוֹיף זַיין הַארֶעם 50 מִילְיָאן; אוֹיף אַנְדֶערֶע הוֹצְאוֹת — 60 מִילְיָאן; אוֹיף זַיינֶע אֵייגֶענֶע קְלֵיידֶער, אוּנ דִיא אִיבְּרִיגֶע נוֹיטְוֶועהְנְדִיגֶע זַאכֶען — 10 מִילְיָאן; אוֹיף מַתָּנוֹת אוּנ גֶעשֶׁאנְקֶע — 20 מִילְיָאן; אוֹיף טִישׁ-גֶעשִׁיר — 12,600,000 כ. ; אוֹיף פֶערְד אוּנ קַארֶעטְן — 2,300,000 מ. ; אוֹיף עְסֶענוַוארְג — 25 מִילְיָאן; אִין אֵיינֶעם טְרֶעפְּט דָאס אָן 194,000,000 פְרַאנְק!

אָנָא ? אַשֵׁיינֶע קָאפֶּיקֶע ? !

17.

לַאנְג גֶעלֶעבְּט.

מִיט אֵיינִיגֶע יָאהְר צוּרִיק, הָאט אַ פְלַאנְצֶער, אִין פְלָארִידָא, אַרוֹיס גֶעצוֹיגֶען מִיט אַנֶעטְץ, פוּנֶעם טַייךְ סֶאינְט-דְזְשָׁאן, אַשִׁילְד-קְרֶעט, וָואס אוֹיף זַיין רוּקֶען אִיז גֶעוֶועֶן אוֹיס גֶעקְרִיצְט פָאלְגֶענְדֶע: „גֶעפַאנְגֶען גֶעוָואהְרֶען אִינֶעם יָאהְר 1700, דוּרְךְ פֶערְנַאנְדָא בָּאמֶעץ, אִין טַייךְ סֶעבַּאסְטְיַאן", אוּנ זָא זֶעהְט מֶען אַרוֹיס, דַייטְלִיךְ, אַז דֶער שִׁילְד-קְרֶעט הָאט גֶעלֶעבְּט אַם וֶוינְצִיגְסְטֶען 200 יָאהְר. נַאכְהֶער וִויא דֶער פְלַאנְצֶער הָאט אוֹיס גֶעקְרִיצְט אוֹיף זַיין רוּקֶען דֶעם טָאג אוּנ דֶעם יָאהְר, וָואס עֶר הָאט אִיהְם

גֶעפַאנְגֶען , הָאט עֶר אִיהְם צוּרִיק אִין וַואסֶער אַרֵיינְגֶעלָאזֶען .

18.

אַמוֹיֶער אִין 28 עֶטַאזְשׁ .

אִין מִינְנְסָאפָּאלִיס — אַמֶערִיקַא — הָאט מֶען אוֹיף גֶעבּוֹיעֶט אַמוֹיֶער אוֹיף 28 עֶטַאזְשׁ , אֵיינֶע אוֹיף דִיא אַנְדֶערֶע , אוּנ דַאצוּא אִיז גֶעמַאכְט גֶעוָואהְרֶען צְוֵויא דַאמְפְּפְמַאשִׁיעֶנֶען , וָואס וֶועלֶען דִיא אַיינְוָואהְנֶער פָאהְרֶען דִיעֶזֶען מוֹיֶער אַרוֹיף צִיהֶען אוּנ אַרָאפּ לָאזֶען , וֶוען זֵייא וֶועלֶען נָאהְר וֶועלִין ; אוֹיסֶער דֶעם אִיז אוֹיךְ גֶעמַאכְט גֶעוָואהְרֶען צְוֵויא טְרֶעפְּף , אוֹיף אַרָאפּ צוּא גֶעהְן , אִים פַאל וֶוען דִיא מַאשִׁיעֶנֶען וֶועלֶען קַאלְיֶע וֶוערֶען .

19.

אַזֶעלְטֶענֶער פִּישׁ .

אִין פָּארְטָא-נֶע , הָאט מֶען דָא נִיט לַאנְג גֶעחַאפְּט אַפִּישׁ , זֶעהְר מְשׁוּנָה גְרוֹיס , דְהַיינוּ : 4½ מֶעטֶער דִיא לֶאנְג , אוּנ וֶואגְט 1400 קִילָאגְרַאם ; אוֹיף שְׁנַיידֶענְדִיג אִיהְם , הָאט מֶען אִינֶעוֵוייניג גֶעפוּנֶען אַ פָּאאָר שְׁטִיוֶועל

מִיט קַאלָאשֶׁען , אוֹיךְ אֵיינִיגֶע גְלִידֶער פָאהְן מֶאנְשֶׁעסֶע פִּים .

20.

אַ בָּאבֶּע פוּן 25 יָאהְר .

אִין 1888 יָאהְר , הָאבֶּען דִיא בְּלֶאטֶער גֶעשְׁרִיֶעבֶּען וֶועגֶען אַ וואוּנְדֶערְלִיכֶע עֶרְאֵייגְנִיס , וֶועלְכֶע טְרֶעפְט זֶעהְר זֶעלְטֶען : אִין דֶער שְׁטָאדְט דֶעלַאוַארַא , אִין אַמֶערִיקַא , וָואהְנְט אַנֶעגֶערִין , קְלַארִיסְסַא דְזֶאקְסָאן , אִין גַאנְצֶען אִיז זִיא אַלְט 25 יָאהְר , אוּנ הָאט שָׁאהְן אַ אֵיינִיקֶעל , דֶען צוּא עֶלְף יָאהְר הָאט זִיא חַתֻנָּה גֶעהַאט ; צוּא 12 יָאהְר הָאט זִיא גֶעהַאט אַ מֵיידֶעלֶע , אוּנ אוֹיךְ דִיא טָאכְטֶער הָאט חַתֻנָּה גֶעהַאט צוּא עֶלְף יָאהְר , אוּנ צוּם צֶעהֶענְטִין מָאנְהַייט הָאט זִיא גֶעהַאט אַ יוּנְגֶעל .

21.

גָאהְר אַ נַייֶעס !

אַ גֶעוִויסֶער יוּד , עֶמִיל בֶּערְלִינֶער , הָאט עֶרְפוּנְדֶען אַנַייֶע מַאשִׁיעֶנֶע , וֶועלְכֶע עֶר רוּפְט דָאס אָן : „גְרַאמְמָפָהָאן״ , וָואס דוּרְךְ אִיהְר , וֶועלֶען זִיךְ דִיא וֶוארְטֶער , וָואס מֶען וֶועט אַרַיין רֵיידֶען אִין אִיהְר , וֶועלִ'ין זִיךְ אָפ דִיא וֶוארְטֶער

פער

פֶּער צֵייכְנֶען אוֹיף אַ טַאפֶּעל, גָאהְר אָן אַ שׁוּם פֶּערְעֶנְדֶערוּנְג, אוּנ נַאכְהֶער וֶועט מֶען דָאס קֶאנֶען שִׁיקֶען דוּרְךְ פָּאסְט, אַנֶדערְט וֶועגֶען, אוּנ דָארְטֶען וֶועט מֶען אוֹיךְ הֶארֶען, וִויא יֶענֶער רֶעדְט, ד. ה. עֶס וֶועט אִיבֶּער גֶעבֶּען זַיינֶע רֵייד, מִיט זַיין שְׁטִים, זָא וִויא עֶר הָאט דָארְטֶען אַבַּיין גֶערֶעדְט, אַלֶעס רִיכְטִיג.

22.

אַ שֵׁיינֶער רֶעכְנוּנְג.

מִיט אַפָּאאָר יָאהְר צוּרִיק, הָאט אֵיינֶער אַגֶעווִיסֶער חָכָם אוֹיס גֶערֶעכֶענְט, ווִי פִיעֶל מֶאנְשֶׁען, עֶס זַיינֶען גֶעבָּאהֶרֶען גֶעוָואהְרֶען אוֹיף דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט, זִינְט דִיא וֶועלְט אִיז בֶּעשַׁאפֶען גֶעוָואהְרֶען; נָאךְ זַיין רֶעכְנוּנְג קוּמְט אוֹיס, אַז עֶס זַיינֶען גֶעוֶוען מֶאנְשֶׁען 46,627,843,257,075,845.

הַא! וָואס זָאגְט אִיהְר? עֶס אִיז רִיכְטִיג? . . .

23.

פַּאפִּיעֶר לִינְיֶע.

אִין אַמֶערִיקַא הָאט מֶען עֶרְפוּנְדֶען צוּא מַאכֶען דִיא שִׁיעֶנֶען — אוֹיף וֶועלְכֶע דֶער בַּאהְן גֶעהְט — פָאהְן פַּאפִּיעֶר, אוּנ דִיא פְּרַאקְטִיק הָאט עֶרְוִויזֶען אַז זֵייא

זיינען

זַיינֶען נִיט אֶרְגֶער פָאהְן דִיא אַייזֶערְנֶע רֶעלְסֶען. פָאהְן יֶעצְט אָן וֶועט מֶען שׁוֹין דָאס מֶעהְר נִיט רוּפֶען: „אַייזֶען לִינְיֶע" נוּהְר: „פַּאפִּיעֶר לִינְיֶע".

24.

אַ עֵצָה פַאר דִיקֶע מֶאנְשֶׁען.

אֵיינֶער פָאהְן דִיא בֶּעוואוּסְטֶע דָאקְטָארֶען, עֶרְטֶעל, הָאט גֶעזָאגְט זַיין רַאטְה, פַאר דִיקֶע מֶאנְשֶׁען, דָאס זַייא זָאהְלֶען נִיט טְרִינְקֶען קַיין וַואסְסֶער, נִיט פַארֶען עֶסֶען, נִיט נָאכֶען עֵסֶען, אוֹיךְ נִיט אִין מִיטֶען עֶסֶען.

25.

אַ אוֹיוֶוען פָאהְן פַּאפִּיעֶר.

שָׁאהְן לַאנְג, וִויא מֶען הָאט עֶרְפוּנְדֶען אַזַא מַאשִׁיעֶן וָואס פְּרֶעסְט שְׁטַארְק צוּא נוֹיף, בּוֹיגֶענְס, אוּנ שְׁטִיקְלֶעךְ, אִין אֵיינֶעם, אוּנ הַארְטֶעוֶועט דָאס זָא שְׁטַארְק אַיין, זָא דָאס מֶען קָאן דַאפָאהְן מַאכֶען אַלֶער הַאנְד, הוֹיז מֶעבֶּעל, צ. בּ. שׁ. שְׁטוּלֶען, טִישֶׁען, בֶּעטִין, א. ד. ג. אוּנ דָא נִיט לַאנְג, הָאט מֶען נֶעבֶען בְּרֶעסְלוֹיא אוֹיס גֶעסְטְרוֹיעֶט אַזַא פַאבְּרִיק, וָואס מַאכְט אוֹיוֶוענְס פָאהְן פַּאפִּיעֶר, אוֹיךְ קוֹימֶענְס, קָאן מֶען דַאפָאהְן

מאכען

מַאכֶען, אוֹיף 16 מֶעטֶער (אוּם גֶעפֶּעהְר 22½ אַרְשִׁין) דִיא הוֹיךְ; מֶען מַאכְט אוֹיךְ פָאהְן דִיא פַּאפִּיֶער צִייֶעגֶעל אוֹיף צוּם מוֹיֶערֶען, מֶען זָאגְט אַז אַזַא פַּאפִּיֶערֶענֶער אוֹיוֶוען אִיז זֶעהְר שְׁטַארְק, אוּנ קֵיין פַּייֶער וֶועט אִיהְם גִימַאלְס קָאנֶען פַאר בְּרֶענֶען.

מֶען וֶועט שָׁאהְן בַּאלְד מַאכֶען אַ אוֹיוֶוען פָאהְן פוּטֶער אוֹיךְ! אַ־קַשְׁיָא אוֹיף אַ מַעֲשֶׂה!

26.

אַ הוּנְט אַ פָּאצְטֶעלְיָאן.

אִין דֶעם גֶעגֶענְד פָאהְן דֶער שְׁטָאדְט קַאלִיקָא, אִין קַאלִיפָארְנִיֶען, גֶעפִינֶען זִיךְ אוֹיף פִיעֶלֶע מַיילֶען אַרוּם אוּנ אַרוּם, אֶערְטֶער, וָואס מֶען גְרָאבְּט אוֹיס פָאהְן דָארְטֶען אַלֶער הַאנְד מֶעטַאלְלֶען. דִיא בְּרִיֶעף וֶועלְכֶע מֶען שִׁיקְט צוּא דִיא אַרְבַּייטֶער וָואס טְהוּעֶן דָארְטֶען, אִין דִיא גְרִיבֶּער, קוּמֶען אָן אִין קַאלִיקָא; אוּנ זָא וִויא עֶס אִיז אוּם מֶעגְלִיךְ צוּא שִׁיקֶען אַהִין אַמֶענְשֶׁען, אִים אַוֶועק צוּא טְרָאגֶען דִיא בְּרִיֶעף פַאר דִיא אַרְבַּייטֶער, אִיבֶּער דִיא הוֹיכֶע שְׁפִּיצִיגֶע בֶּערְג, אוּנ שְׁטֵיינֶער, גְרִיבֶּער, אוּנ לָאכֶער, וָואס גֶעפִינֶען זִיךְ דָארְטֶען אוֹיף יֶעדֶען שְׁרִיט אוּנ טְרִיט; דְרוּם הָאט דֶער קַאלִיקַאר פָּאסְט=מַייסְטֶער, אוֹיס גֶעלֶערֶענְט זַיין הוּנְד אִים דָאס

ער

עֶר זָאהְל אַוֶועק טְרָאגֶען אַהִין דִיא בְּרִיעֶף, אַלֶע טָאג קוּמְט דֶער הוּנְד אִין פָּאסְט, אוּנ מֶען הֵיינְגְט אִיהְם אוֹיף, אוֹיף דֶעם הַאלְדְז אַ פֶּעקִיל בְּרִיעֶף, אוּנ עֶר בְּרֵיינְגְט עֶס שׁוֹין דָארְטֶען צוּא דִיא אַרְבֵּייטֶער. צוּא נֶעמֶען דִיא בְּרִיעֶף פָאהְן אִיהְם קֶאן נוּהְר דֶער דָארְטִיגֶער פָּאסְט־מַייסְטֶער, וַוייל קֵיין פְרֶעמְדִין מֶאנְשִׁין לָאזְט עֶר פַאר קֵיין פַאל נִיט צוּא, נֶעבִּין אִיהְם.

27.

אַ וואוּנְדֶערְלִיכֶער זֵייגֶער.

אִין דֵייטְשְׁלַאנְד הָאט אַ זֵייגֶער מַייסְטֶער גֶעמַאכְט אַ זַא זֵייגֶער וָואס קֵיין מֶענְשׁ אִיז נִיט אַיינְגֶעפַאלֶען אַזֶעלְכֶעס צוּא מַאכֶען. דֶער זֵייגֶער אִיז הוֹיךְ גֶעגֶען $4^{3}/_{4}$ אַרְשִׁין, בְּרֵייט גֶעגֶען $3\ ^{8}/_{4}$ אַרְשִׁין אוּנ טִיעֶף $^{3}/_{4}$ אַרְשִׁין, אוּנ זֶעהְט אוֹיס אִין גַאנְצֶען גָאטְהִישׁ. דֶער זֵייגֶער וַוייזְט: סֶעקוּנְדֶען, מִינוּטֶען, פִירְטִיל־שְׁטוּנְדֶען, שְׁטוּנְדֶען, טֶאג, וָואכֶען, מָאנַאטֶען, דִיא 4 צַייטֶען אִין יָאהְר (ד. ה. פְרִיהְלִינְג, זוּמְמֶער, הֶערְבְּסְט, וִוינְטֶער), יָאהְרֶען, פְרָאסְטֶע, אוּנ עִיבּוּר יָאהְרֶען — דָאס הֵייסְט, נָאכֶען קְרִיסְטְלִיכֶען רֶעכְנוּנְג, אַז 3 יָאהְר נָאךְ אַנַאנְד, אִיז דֶער מָאנְהַייט פֶעבְּרוּאַר נוּהְר 28 טֶאג, אוּנ דֶער 4־טֶער יָאהְר 29 טֶאג — זַיין גַאנְג הֵייבְּט זִיךְ אָן פָאהְן דֶער

ע־שטער

עֶרְשְׁטֶער סֶעקוּנְדֶע, זִינְט דִיא וֶועלְט אִיז בֶּעשַׁאפֶען גֶעוָוארֶען, אוּנ גֶעהְט בִּיז צוּא דֶער לֶעצְטֶער סֶעקוּנְדֶע פָאהְן דֶעם יָאהְר 99, 999 אוֹיסֶער דֶעם, וַוייזְט דֶער זֵייגֶער גַאנְץ גֶענוֹיא, אוֹיף בֵּיידֶע הֶעלְפְטֶען פָאהְן דֶעם עֶרְדְבַּאלֶען, לוֹיט דֶער רֶעכְטֶער אוּנ לִינְקֶער זַייט, אוֹיךְ דִיא פֶער אֶנְדֶערוּנְגֶען פָאהְן דֶער לְבָנָה, פָאהְן אָנְהֵייבּ בִּיז צוּם עֶנְדֶע מָאנְהַייט; בַּייא יֶעדֶע מִינוּט, פִיעֶרְטֶעל שְׁטוּנְדֶע, אוּנ שְׁטוּנְדֶע שְׁלָאגְט דֶער זֵייגֶער. אוֹיסֶער דֶעם אַלֶעם, קוּמֶען אַרוֹיס, פִיעֶלֶע זֶעהְר פַיין גֶעשְׁנִיצְטֶע פִיגוּרֶען, פָאהְן זֵייגֶער, וֶועלְכֶע שְׁטֶעלֶען פָאהְר גֶעוִויסֶע גֶעשִׁיכְטְלִיכֶע זַאכֶען, צ. בּ. שׁ. דֶעם מַלְאָךְ וָואס שִׁיצְט דִיא מֶענְשֶׁען, אוּנ דֶעם מַלְאַךְ־הַמָוֶת, וִויא זֵייא זֶעהֶען אוֹיס לוֹיט דֶער מֶענְשְׁלִיכֶען פָארְשְׁטֶעלוּנְג; דִיא גֶעשְׁטַאלְט פָאהְן דֶעם מֶענְשֶׁען וִויא זִיא פֶער אֶנְדֶערְט זִיךְ 4 מָאהְל אִין לֶעבֶּען; קְרִיסְטוּס מִיט דִיא 12 אַ פָּאסְטָאלֶען; דִיא 7 גֶעצִין, פָאהְן דִיא פֶער צַייטִיגֶע הֵיידֶענִישֶׁע פֶאלְקֶער — וָואס נָאךְ דִיא גֶעצִין רוּפֶען זִיךְ אָן בַּייא דַייטְשֶׁען דִיא 7 טָאג פָאהְן דֶער וָואךְ —; וִויא עֶס זֶעהְן אוֹיס דִיא 4 יַאהְרֶעס צַייטֶען; דִיא 12 מַזָלוֹת (פְּלַאנֶעטֶען). אוֹיף דֶעם שָׁאהְל פָאהְן אַ טְרָאמֵייט, קוּמְט אַרוֹיס דֶער נַאכְט וֶועכְטֶער, אוּנ טְרָאמֵייטֶערְט אַלֶע שָׁעָה, גֶעגֶען טָאג קְרֵייעֶט אַ הָאן, פֶער שְׁוִוינְדֶעט שָׁאהְן דַאן דֶער וֶועכְטֶער, פְרִיהְלִינְג, אוּנ זוּמֶער וַוייזְט זִיךְ דֶער „קוּקוּק“ אַקוּרַאט

צוּא דֶער צַייט; דַאגֶעגֶען ווִינְטֶער רוּהְט דֶער פויגֶעל; דִיא גֶעשְׁטַאלְט פָאהְן אַ אַלְטֶען מַאן, וָואס קְנִיעֶט אוּנ בֶּעט בַּייא גָאטְט; דֶער זֵייגֶער וַוייזְט אוֹיךְ, וִויא דִיא וֶועלְט הָאט אוֹיס גֶעזֶעהְן, יֶעדֶען טָאג פָאהְן דֶער וָואךְ, אִין וֶועלְכֶער זִיא אִיז בֶּעשַׁאפֶען גֶעווָאהְרֶען, אוּנ נָאךְ אַזֶעלְכֶע בִּילְדֶער; דֶער זֵייגֶער שְׁפִּיעֶלְט אוֹיךְ אַלֶע מָאהְל גַאנְצֶע שְׁטִיק, וִויא אַיין אָרְגַאן פָאהְן פְלֵייטֶען, אוֹיף דֶעם צִיפֶער בְּלַאטְט גֶעפִינֶען זִיךְ 33 אָבְּטְהֵייל וֶועגֶען, וָואס אוֹיף יֶעדֶען וַוייזְט זִיךְ עֶפֶּעס אַנְדֶערְס.

28.

דִיא גְרֶעסְטֶע גְבִירִים אִין דֶער וֶועלְט.

אִין עֶנְגְלַאנְד הָאט אֵיינֶער גֶעמַאכְט אַרֶעכֶענוּנְג פָאהְן דִיא גְרֶעסְטֶע גְבִירִים — וָואס פֶער מֶאגִין נִיכְט וֶועניגֶער פָאהְן 10, 000, 000 רוּבֶּעל — אִין דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט. אִין עֶנְגְלַאנְד גֶעפִינֶען זִיךְ אַזֶעלְכֶע רֵייכֶע מֶאנְשֶׁען — 200; אִין אַמֶערִיקָא — 100; אִין דַייטְשְׁלַאנְד — 100; אִין פְרַאנְקְרַייךְ — 75; אִין רוּסְלַאנְד — 50; אִין אִינְדְיֶען — 50; אוּנ אִין דִיא אִיבֶּערִיגֶע לֶענְדֶער — 125; אִין אֵיינֶעם — 700 מֶאנְשֶׁען.

ווִיא

29.

וִויא טְהַייֶער אַ יוּד אִיז.

דִיא מִיסְיָאנֶערִין אִין נוּיָארְק הָאבֶּען אַרוֹיס גֶעלָאזֶען אַ וֶוערְקִיל וֶועגֶען זֵייֶער ווִירְקוּנְג אִין אַמֶערִיקָא. פָאהְן דֶעם זֶעהְט מֶען אַרוֹיס, אַז יֶעדֶער אַפְרִיקַאנֶער, וֶועלְכֶע זֵייא בְּרֵיינְגֶען אַרַיין אִין דֶער קְרִיסְטֶענְטְהוּם, קָאסְט זֵייא 14 דָאלְלַאר; יֶעדֶער בּוּדִיסְט אִין אָסְט אִינְדִיֶען — 60 ד.; יַאפָּאנֵייֶער — 80 ד.; חִינֶעזֶער — 100 ד.; אוּנ אַ יוּד — 2, 800 דָאלְלַאר.

זֶעהְט יוּדֶעלֶעךְ וִויא טְהַייֶער אִיהְר זַיינְט!...

30.

שְׁטָאהְל פֶּעדֶערְס.

אַ עֶנְגְלֶאנְדֶער, הֶענְרִי בָּארֶע, הָאט אַרוֹיס גֶעגֶעבֶּען אַ קְלֵיינֶע וֶוערְקִיל, וֶועגֶען דִיא שְׁטָאהְל־פֶּעדֶערִין. פָאהְן דֶעם בִּיכֶעל זֶעהְט מֶען אַרוֹיס אַז דִיא שְׁטָאהְל־פֶּעדֶערִין זַיינֶען נִיט יֶעצְט עֶרְפוּנְדֶען גֶעווָאהֶרֶען, דֶען נָאךְ אִין XIII אוּנ אִין XIV יַאהְר־הוּנְדֶערְט, הָאט מֶען זִיךְ שָׁאהְן מִיט דִיא פֶּעדֶערִין בֶּענוּצְט. מִיט 200 יָאהְר צוּרִיק הָאט מֶען דִיא שְׁטָאהְל - פֶּעדֶערְס גֶעמַאכְט אִין דֶער שְׁטָאדְט בִּירְמִינְגְהַאם; נוּהְר וַוייל דִיא פֶּעדֶערְס זַיינֶען נָאךְ

געמאכט

גֶעמַאכְט גֶעוָואהְרֶען דוּרְך מֶאנְשֶׁען-הֶאנְד, דַארוּם וַואר עֶס נָאך זֶעהְר טְהַייֶער, אוּנ עֶס הָאבֶּען זִיך מִיט זַייא בֶּענוּצְט, נוּהְר דִיא גְרויסֶע גֶעלֶעהְרְטֶע, אָדֶער דִיא גְרויסֶע גְבִירִים.

אִינֶעם יָאהְר 1824 הָאט מֶען עֶרְפוּנְדֶען אַ מַאשִׁיעֶן וִויא צוּא מַאכֶען דִיא פֶּעדֶער'ס, אוּנ פָאהְן דַאן אָן, אִיז דָאס זֶעהְר וָואלְוֶועל גֶעוָואהְרֶען, זָא דָאס יֶעדֶער מֶענְשׁ אִיז עֶס שׁוֹין אִים-שְׁטַאנְד צוּא קוֹיפֶען.

31.

אַ לָאקָאמַאטִיף אִין אֵיין טָאג.

אַ גֶעוִויסֶער לָאקָאמַאטִיפֶען מַאכֶער אִין אַמֶערִיקַא, הָאט זִיך גֶעוֶועט מִיט נָאך אֵיינֶעם אִין 100,000 דָאלְלַאר, אַז עֶר וָועהְל מַאכֶען אִין אֵיין טָאג, אַגַאנְצֶען לָאקָאמַאטִיף מִיט אַלֶע כֵּלִים דַאצוּא, זָא דָאס מֶען וָועהְל שׁוֹין קֶאנֶען פָאהְרֶען אוֹיף אִיהְם. דֶער לָאקָאמַאטִיפֶען מַאכֶער הָאט גֶעווָאוּנֶען, דֶען נִיט אִין אַ טָאג, נוּהְר אִין 16 שָׁעָה מִיט 55 מִינוּט הָאט עֶר שָׁאהְן גֶעהַאט פֶארְטִיג גֶעמַאכְט דֶעם גַאנְצִין לָאקָאמַאטִיף מִיט אַלֶע אַרוּדְיֶעס דַאצוּא.

פוּפְצִיג טוֹיזִנְד דָאלְלַאר הָאט דֶער מַאשִׁינִיסְט בֶּעצָאהְלְט דִיא אַרְבֵּייטֶער, וָואס הָאבֶּען גֶעטְאהְן דִיא אַרְבֵּייט, אוּנ 50,000 דָאלְלַאר אִיז אִיהְם גֶעבְּלִיבֶּען.

דער

32.

דֶער גְרֶאכְּטֶער זֵייגֶער אִין דֶער וֶועלְט.

דֶער גְרֶאסְטֶער זֵייגֶער אִין דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט, אִיז דֶער, וָואס גֶעפִּינְט זִיךְ אִין לָאנְדָאן, אִינֶעם קְלוֹיסְטֶער פָּאוּל; דִיא לֶענְג פָאהְן דֶעם פָּאמְפֶּעדִיטֶעל אִיז 14 פוּט; דֶער קַיילֶעכְדִיגֶער רֶעדִיל וָואס בַּיין בְּרֶעג פָּאמְפֶּעדִיטֶעל, וֶועגְט מֶעהְר פָאהְן 3 פוּד; דִיא לֶענְג פָאהְן דֶעם מִינוּטְנֶעם וַוייזֶער אִיז — 8 פוּט, אוּנ וֶועגְט — 75 פוּנְט; דִיא לֶאנְג פָאהְן יֶעדֶער צִיפֶער אוֹיפֶען בְּלַאטְט אִיז הֶאכֶער — 2 פוּט; דִיא בְּרֵייט פָאהְן גְלָאק וָואס קְלִינְגְט צוּא יֶעדֶער שָׁעָה אִיז — 10 פִּיט, אוּנ וֶועגְט מֶעהְר פָאהְן — 270 פוּד; דִיא שְׁטִימְמֶע פָאהְן גְלָאק, בְּשַׁעַת עֶר שְׁלָאגְט, הֶערְט מֶען אִין אַ שְׁטְרֶעקֶע פָאהְן 8 שְׁטוּנְדֶען גַאנְג אַרוּם אוּנ אַרוּם.

33.

צֶעהְן טוֹיזִינְד מַארְק!

אִין בֶּערְלִין הָאט אִין יָאהְר 1890 אָנְגֶעהֵייבֶען צוּא גֶעהְן אַבְּלַאטְט אוּנְטֶער דֶעם נָאמְמֶען „פָּאלִים“, דִיא רֶעדַאקְצִיֶע הָאט זִיךְ אָנְגֶענוּמֶען צוּא גֶעבֶּען יֶעדֶען פָּאדְפִּיסְצִיק 10, 000 מַארְק; אוֹיבּ עֶס מְרֶעפְט זִיךְ

אִיהְם — דֶעם פָּאדְפִּיסְצִיק — אוּנְטֶער דֶער צַייט וָואס עֶר הַאלְט דֶעם בְּלַאטְט — אַ אוּמְגְלִיק . אוֹיךְ דֶער וָואס קוֹיפְט נוּהְר אֵיין נוּמְמֶער , נֶעמְט דִיא רֶעדַאקְצְיֶע אוֹיף זִיךְ , אִיהְם צוּא בֶּעצָאהְלֶען אוֹיב עֶס טְרֶעפְט זִיךְ אִיהְם , אַ אוּמְגְלִיק אִין דֶעם טָאג .

34.

זֶעקְס קִינְדֶער אוֹיף אֵיין מָאהְל .

אִין קַאסְטַאנְיָאן , אִין שְׁוֵייץ הָאט דֶעם סִינְדִיקוּס *) וַייבּ ; רִיצִינִיקוֹ , גֶעהַאט 6 קִינְדֶער אוֹיף אֵיין מָאהְל , 4 יוּנְגְלֶעךְ אוּנ 2 מֵיידְלֶעךְ , דִיא קִינְד-בֶּעטָארֶען אִיז דַאן אַלְט גֶעוֶוען אַיָאהְר 38 ; נוּהְר דִיא אַלֶע 6 קִינְדֶער הָאבֶּען לַאנְג נִיט גֶעלֶעבְּט .

35.

וָואס גַנָבִים קָאנֶען .

אִין יָאהְר 1888 , הָאט דֶער „קוּרְסְקִי לִיסְטָאק“ עֶרְצֶעהְלְט אַשֶׁאנֶע מַעֲשֶׂה : 2 בּוֹיעֶרֶען פוּנֶעם דָארְף

טראסטיאנעץ

---

*) „סִינְדִיקוּס“ הֵייסְט , אַזוֹיא וִויא בַּייא אוּנְז אִין דֶער לִיטָא : „סְטַארָאסְטַא“ . ד. פ.

טְרָאסְטְיַאנֶעץ הָאבֶּען גֶעהֶארְט זָאגֶענְדִיג , אַז וֶוען מֶען זָאהְל מַאכֶען לִיכְט פָאהְן מֶאנְשֶׁעסֶע חֵלֶב , וֶועט מֶען קָאנֶען פַאר זֵייֶער שַׁיין גַנְבֶ'נֶען וִויפִּיעֶל מֶען וִויל , אוּנ קֵיינֶער וֶועט נִיט זֶעהְן , אוּנ נִיט הֶערֶען — בַּייא אוּנְז יוּדֶען הֵייסְט עֶס „רוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה“ — דִיא צְוֵוייא בּוֹיעֶרֶען , וֶועלְכֶע זַיינֶען שָׁאהְן פָּאהְן לַאנְג אָן בֶּעוואוּסְטֶע גַנָבִים , אוּנ זַיינֶען שׁוֹין נִיט אֵיין מָאהְל אִין אַסְטְרָאג גֶעזֶעסִין , הָאבֶּען דָאס יֶעצְט גֶעוָואלְט פֶּער בֶּעסֶערִין מִיט דֶעם זֵייֶער גֶעשֶׁאפְט . זֵייא הָאבֶּען זִיךְ אַלְזָא בֶּעהַאלְטֶען אִין אַוַואלְד , אוּנ אַלְס זֵייא הָאבֶּען עֶרְזֶעהְן פֶּער בַּייא גֶעהֶענְדִיג דוּרְכֶען וַואלְד , אַדִיקֶע מֵיידֶעל זַיינֶען זֵייא אוֹיף אִיהְר אָנְגֶעפַאלֶען אוּנ דָאבֶּען אִיהְר עֶרְשְׁלָאגֶען , אוּנ פָאהְן אִיהְרֶע חֵלֶב הָאבֶּען זֵייא זִיךְ גֶעמַאכְט „גַנֵבִישֶׁע לִיכְט“ . נוּהְר דוּרְךְ אַגְלִיקְלִיכֶען צוּפַאלְל אִיז מֶען דֶער גַאנְגֶען דִיא גֶעשִׁיכְטֶע , אוּנ דִיא מֶארְדֶער הָאבֶּען בַּאקוּמֶען זֵייֶער לוֹין , נָאךְ זֵייֶער וֶוערְדֶע נָאךְ .

36

דִיא וָואלְקֶענְס .

דִיא הוֹיךְ פָאהְן דִיא וָואלְקֶענְס , פָאהְן דֶער עֶרְד , אִיז נִיט אִימְמֶער גְלַייךְ ; וִוינְטֶער זַיינֶען דִיא

וואלקענס

וָואלְקֶענְם הויךְ פָאהְן דֶער עֶרְד פָאהְן 900 בִּיז — 1200 פוּס, אוּנ זוּמְמֶער בִּיז - 4000 פוּס.

37.

אַשְׁרֶעקְלִיכֶער הִיטְץ.

אִין דֶער צַייטוּנְג „פֶּאלְל-מֶאלְל“ הָאט מֶען מִיט אֵיינִיגֶע יָאהְר צוּרִיק גֶעשְׁרִיעֶבֶּען פָאהְן אִינְדִיַאנָאסְפָּאל-אַמֶערִיקָא — אַז דִיא הִיטְץ אִיז דָארְטֶען גֶעוֶועֶן אַזוֹיא גְרוֹיס, אַז פָאהְן דִיא קֶארְבּ אֵייֶער, וֶועלְכֶע זַיינֶען גֶעשְׁטַאנֶען אוֹיף צוּם פֶּער קוֹיפֶען, הָאבֶּען זִיךְ דִיא אֵייֶער זֶעלְבְּסְט אוֹיף גֶעמַאכְט, אוּנ עֶס זַיינֶען פָאהְן זַייא אַרוֹיס גֶעקְרָאכֶען לֶעבֶּענְדִיגֶע הִיהְנְדֶעלַאךְ!!!

38.

אַ קִינְדֶערְשֶׁער יוֹם טוֹב.

אַגֶעוִויסֶער עֶנְגְלִישֶׁער מַארְקִיז „בַּאט“ וֶועלְכֶער אִיז גֶעוֶועֶן אַ גְרוֹיסֶער לִיעֶבּ-הָאבֶּער פָאהְן קְלֵיינֶע קִינְדֶער, הָאט אִין דֶעם טָאג אִין וֶועלְכֶען עֶר הָאט גֶעהַאט אַ זָאהְן, גֶעמַאכְט אַ גְרוֹיסֶען בַּאלְל פַאר קִינְדֶער. אוֹיפֶען בַּאלְל זַיינֶען גֶעוֶועֶן 20,000 קְלֵיינֶע קִינְדֶער, וֶועלְכֶע עֶר הָאט גֶעטְרַאקְטִירְט מִיט טְהֶעֶע אוּנ זֶעמֶעל; דִיא לֶענְג

פאהן

פָאהְן דִיא טִישֶׁען, אַרוּם וֶועלְכֶע דִיא קִינְדֶער זַיינֶען גֶעזֶעסִין הָאט פֶערְנוּמֶען 5 עֶנְגְלִישֶׁע מַיילֶען, אוּנ זָא וִויא צוּא דִיא קִינְדֶער זַיינֶען גֶעוֶוען נָאךְ מֶאנְשֶׁען, אוֹיךְ, 50, 000 עֶרְוַואקְסֶענֶע, הָאט מֶען אוֹיף דֶעם בַּאלְל אוֹיף גֶעגֶעסֶען 600 פוּד זֶעמֶעלַאךְ!

אַיָא! אַהִיפְּשׁ פֶּאקִיל?

39.

שַׁאמְפַּאנְיֶער אִיבֶּערִין הַאלְדְז.

אִין לְיָאן — פְרַאנְקְרַייךְ — אִיז גֶעוֶוען אַגֶעוִויסֶער בַּארָאן פֶעלְטְיֶע, וָואס הָאט גֶעהַאט אַגַאנְץ הוֹיכֶען טְשִׁין. דֶער בַּארָאן אִיז גֶעוֶוען אַ גְרוֹיסֶער לֶעבּ-הָאבֶּער פָאהְן שַׁאמְפַּאנְיֶער, אוּנ פְלֶעגְט טְרִינְקֶען שַׁאמְפַּאנְיֶער, שְׁטָאט וַואסְסֶער, אוּנ גָאהְר אָפְּט פְלֶעגְט עֶר זִיךְ וַואשֶׁען דֶעם גַאנְצֶען קֶארְפֶּער אִין שַׁאמְפַּאנְיֶער; פָאהְן אַלֶע גְרֶאסְטֶע וַויינְהַאנְדְלוּנְגֶען, פְלֶעגְט מֶען אִיהְם צוּא שִׁיקֶען יְדִיעוֹת וֶועגֶען דֶען שְׁטַאנְד פָאהְן דִיא טְרוֹיבֶּען, פוּהְן וֶועלְכֶע מֶען מַאכְט דִיא שַׁאמְפַּאנְיֶער. דֶען 15 (3) אָקְט. 1887 יָאהְר, הָאט אַ גְרוֹיסֶער קַאנְטָאר, וָואס פְלֶעגְט זַיין, זַיין לִיפְרַאנְט פָאהְן שַׁאמְפַּאנְיֶער, אִיהְם בֶּענַאכְרִיכְטֶעט, אַז הַיינְטִיגְס יָאהְר זַיינֶען דִיא שַׁאמְפַּאנְיֶער טְרוֹיבֶּען גָאהְר נִישְׁט גֶערָאטְהֶען; דָאס הָאט דֶעם בַּארָאן שְׁטַארְק אִין כַּעַס

אריין

אַריין גֶעבְּראַכְט, אַזוֹיא אַז עֶר הָאט זִיךְ בֶּעשְׁלָאסֶען צוּא שְׁטַארְבֶּען. עֶר הָאט גֶעהֵייסֶען זַיין לָאקַייא אַרוֹיף טְרָאגֶען פָאהְן זַיין קֶעלֶער 100 פְלַאשֶׁען שַׁאמְפַּאנְיֶער, אוּנ הָאט גֶעהֵייסֶען אָן גִיסֶען מִיט דֶעם זַיין וַואנְנֶע, אוּנ עֶר הָאט זִיךְ נַאכְהֶער אַריין גֶעזֶעצְט אִין דִיא וַואנְנֶע שַׁאמְפַּאנְיֶער, אוּנ הָאט אַיינְגֶעבּוֹיגֶען דִיא קָאפְּף בִּיז דִיא טְהַייעֶרֶע נְשָׁמָה אִיז אִיהְם אַרוֹיס, אִין דֶער הֵיילִיגֶער מַשְׁקֶה. דִיא דָאקְטָארֶען הָאבֶּען אִיהְם אֲפִילוּ גֶעוָואהְלְט בַּאלְמֶעסִין, אוּם צוּא זֶעהְן, וִויא זֶעהְט אוֹיס אִינֶעוֶועהְנִיג, בַּייא דֶעם וָואס עֶרְטְרִינְקְט זִיךְ אִין שַׁאמְפַּאנְיֶער, נוּהְר דִיא פַאמִילְיֶע הָאבֶּען דָאס נִיט דֶער לָאזֶען.

40.

אַ נֵיי־מַאשִׁין אִין קֶעשֶׁענְיֶע.

אִין פַּארִיז, הָאט אֵיינֶער עֶרְפוּנְדֶען אַ נֵיי-מַאשִׁין, וֶועלְכֶע אִיז אַזוֹיא קְלֵיין, זָא דָאס עֶס אִיז מֶעגְלִיךְ, אַז יֶעדֶער מֶענְשׁ זָאהְל אִיהְר קֶענֶען טְרָאגֶען אִין קֶעשֶׁענְיֶע. דִיא קְלֵיינֶע מַאשִׁינְקֶע וֶועגְט אִין גַאנְצֶען 400 גְרַאמְם (אוּם גֶעפֶעהְר 1 פוּנְט) אוּנ דֶער פְּרַייז אִיהְרֶע־אִיז 18 פְרַאנְק. דִיא מַאשִׁינְקֶע וֶוערְט אָנְגֶערוּפֶען אוֹיף דֶעם נָאמְמֶען פָאהְן עֶרְפִינְדֶער, מָאלְדַאקָא. זָא וִויא דִיא פַּארִיזֶער צַייטוּנְגֶען הָאבֶּען גֶעזָאגְט אִיז דִיא מַאשִׁינְקֶע נִיט אֶרְגֶער

פאהן

פָאהְן אַלְלֶע אַנְדֶערֶע גְרוֹיסֶע מַאשִׁיעֶנֶען, וָואס וֶוערֶען גֶעמַאכְט אִין דִיא גְרֶעסְטֶע פַאבְּרִיקֶען אִין אַמֶערִיקָא.

41.

אַמְשׁוּגֶענֶער פִּירְשְׁט.

אִינֶעם יָאהְר 1887, הָאט דִיא צַייטוּנְג "Lahore Gazette" גֶעשְׁרִיבֶּען אַז דֶעם עֶמִיר עַבְד-רַחְמָן-כַאן, אִיז אוֹיף גֶעוַואקְסֶען גֶעוָואהְרֶען, אַגֶעשְׁוִויר אוֹיפֶען הַאלְדְז; זַיין לַייבּ=דָאקְטָאר הָאט אִיהְם פֶער אָרְדֶענְט אַמַאסְץ אוֹיף צוּם שְׁמִירֶען. אֵיידֶער דֶער גֶעשְׁוִויר הָאט גֶעפְּלַאצְט הָאט עֶס דֶעם עֶמִיר זֶעהְר וֵוייא גֶעטָאהְן, זָא דָאס עֶר הָאט אַגַאנְצֶע נַאכְט נִיט גֶעקֶאנְט אַיין שְׁלָאפֶען, דְרוּם אִיז דֶער עֶמִיר גֶעוָואהְרֶען שְׁטַארְק אִין כַּעַס אוֹיף זַיין דָאקְטָאר, אוּנ הָאט גֶעהֵייסֶען מֶען זָאהְל אִיהְם דִיא קָאפְּף אַרָאפּ גֶעמֶען.

אָט דָאס הֵייסְט אַזְיַאטִישׁ!

42.

אַ שְׁפִּין אִין אָסְטְרָאג.

נִיט לַאנְג הָאט מֶען גֶעפוּנֶען אַ שְׁפִּין, וֶועלְכֶער

אִיז גֶעוֶוען פֶער מַאכְט אִין אַשְׁטֵיין. וִויא עֶס וַוייזְט אוֹיס אִיז שׁוֹין דֶער שְׁטֵיין אַלְט 4 טוֹיזִינְד יָאהְר, אוּנ פָאהְן דֶעסְט הַאלְב, אִיז נָאךְ דֶער שְׁפִּין גֶעוֶוען לֶעבֶּענְדִיג, אוּנ קְרֶאפְּטִיג, חָאטְשׁ עֶר אִיז אָן אַמוֹיל אוּנ אָן אוֹיגֶען.

43.

אַ נַייעֶס פִּיר יוּדֶען.

שָׁאהְן עֶטְלִיכֶע יָאהְר, וִויא דֶער נַארָאד הָאט אָנְגֶעהֵייבֶּען מֶעהְר פּוּטֶער צוּא גֶעבְּרוֹיכֶען, אַזוֹיא אַז עֶס הָאט שׁוֹין נִיט גֶעקְלֶעגְט, דִיא מִילְךְ וֶועלְכֶע דִיא קִיה גִיבֶּען, מֶען זָאהְל קָאנֶען מַאכֶען דַאפָאהְן גֶענוּג פּוּטֶער פַארֶען נַארָאד; אוּנ דַארוּם אִיז גֶעשְׁטִיגֶען דֶער פְּרַייז פָאהְן פּוּטֶער. דָאס הָאבֶּען דִיא כֶעמִיקֶער בֶּעמֶערְקְט, אוּנ הָאבֶּען גֶענוֹיא צוּא נוֹיף גֶענוּמֶען אַלְלֶע פֶערְשִׁיעֶדֶענֶע עֶלֶעמֶענְטֶע (יְסוֹדוֹת), וָואס גֶעפִינֶען זִיךְ אִין קוּהְ-פּוּטֶער; עֶס אִיז זֵייא אוֹיךְ גֶעלוּנְגֶען צוּא פַאבְּרִיצִירֶען פּוּטֶער פָאהְן אָקְסֶענֶעס, אָדֶער קוּהְ-חֵלֶב. מִיט דֶער צַייט הָאט מֶען עֶס אַזוֹיא וַוייט גֶעבְּרַאכְט, אַז יֶעצְט מַאכְט מֶען אָקְסֶענֶע פּוּטֶער אַזוֹיא פַיין, אַז עֶס אִיז נִיט מֶעגְלִיךְ צוּא עֶרְקָאנֶען אוֹיבּ דָאס אִיז נִיט קוּהְ-פּוּטֶער; פַאר יוּדֶען אָבֶּער אִיז דָאס זֶעהְר

שוועהר

שְׁװֶעהְר גֶעװָאהְרֶען , צוּא גֶעבְּרױכֶען יֶעצְט פּוּטֶער , דֶען װֶער װֵייס אֶפְשַׁר אִיז דִיא פּוּטֶער גָאהְר פָאהְן חֵלֶב ? נָאהְר יֶעצְט הָאט מֶען עֶרְפוּנְדֶען גָאהְר אַ נַייֶעם זָארְט פּוּטֶער װָאס דֶער גְרֶעסְטֶער מַחְמִיר װֶעט מוּזֶען מוֹדֶה זַיין , אַז זִיא אִיז כָּשֵׁר, דֶען דִיא נַייֶע פּוּטֶער װֶערְט נִיט גֶעמַאכְט פָאהְן אַ לֶעבֶּעדִיג בֶּעשֶׁעפֶּענֶעס , נָאהְר פָאהְן קָאקוֹס נִיס . דִיא גֶעלֶעהְרְטֶע דָאקְטָארֶען אוּנ בֶעמִיקֶער , הָאבֶּען דִיא פּוּטֶער גֶעפְּרוּפְט , אוּנ הָאבֶּען בֶּעשְׁטֶעטִיגְט , אַז זִיא אִיז אוֹיס גֶעצֵייכֶענְט, זִיא זָאטִיגְט , נָאךְ בֶּעסֶער פָאהְן קוּהְ - פּוּטֶער ; אִין טַעַם אִיז זִיא אוֹיךְ זֶעהְר אַנְגֶענֶעהְם, אוּנ דָאס בֶּעסְטֶע אִיז , װָאס זִיא אִיז װֶאלְװֶעלֶער פָאהְן אַלֶע פּוּטֶערֶען .

הוּלֶייעט יוּדֶעלַאךְ ! אִיהְר װֶעט שָׁאהְן יֶעצְט מֶאגֶען עֶסֶען אַגֶעפְרֶעגֶעלְטֶע הִיהְנֶדֶעלֶע אִין פּוּטֶער אוּנ קֵיינֶער װֶעט אַייךְ נִיט שְׁמֵייֶען זָאגֶען אַקְרוּם װָארְט !...

44.

אַ מַיילֶער מִיט דִיא פִּים .

אִין אַנְטְװֶערְפֶּען גֶעפִינְט זִיךְ אַמַאלְיֶער — װֶעלְכֶער אִיז גֶעבָּאהְרֶען גֶעװָאהְרֶען אָן הֶאנְד — װָאס מָאהְלְט מִיט דִיא פִּים ; אוּנ נִיט אַזוֹיא אַלֶע אַרְבֶּעט טוּהְט עֶר מִיט דִיא פִּים, נוּהְר גָאהְלֶען גָאהְלְט עֶר זִיךְ אוֹיךְ מִיט דִיא

פים

פִּים. וואוּנְדֶערְבַּאר אִיז צוּא זֶעהְן, וִויא עֶר הַאלְט מִיט אֵיין פוּם דֶעם טָאוֶועל, אוֹיף וֶועלְכֶען עֶר מָאהְלְט, אוּנ מִיט דִיא צְוֵויישֶע פוּם מָאהְלְט עֶר. דִיא פִינְגֶער פָאהְן זַיינֶע פִּים זַיינֶען שָׁאהְן אַזוֹיא עֶנְטְוִויקֶעלְט, אוּנ אַיין גֶעטָאהְן, זָא דָאס עֶר אִיז אוּם שְׁטַאנְד, דִיא שְׁוֶוערְסְטֶע אַרְבֶּעט מִיט דִיא פִּים צוּא טָאהְן.

45.

מַייז עֶסֶען אוֹיךְ גֶעלְט?

אִין רוּמֶענְיֶע הָאט אַבּוֹיעֶר — וֶועלְכֶער הָאט בִּיסְלֶעכְוַויים צוּא נוֹיף גֶעקְלִיבֶּען 10 טוֹיזִינְד גִילְדֶען אִין פַּאפִּיעֶר גֶעלְד, אוּנ הָאט מוֹרָא גֶעהַאט מֶען זָאהְל דָאס בַּייא אִיהְם נִיט צוּא גַנְבֶהנֶען — הָאט עֶר דַארוּם, דָאס גֶעלְד אַרַיין גֶעלֵייגְט אִין לֶעהְמֶענֶע גֶעפֶּעס, אוּנ הָאט זַייא בֶּעגְרָאבֶּען אִין דֶער עֶרְד. אִין אַצַייט אַרוּם אִיז עֶר גֶענַאנְגֶען גֶעוָואהְר וֶוערִין צוּא זַיינֶע גֶעלְד, אוּנ וִויא עֶרְשְׁרָאקֶען אִיז עֶר גֶעוָואהְרֶען, דָאס אָנְשְׁטָאט דִיא אַסִיגְנַאצְיֶעס הָאט עֶר נוּהְר גֶעפוּנֶען צוּא רִיסֶענֶע שְׁטִיקְלֶעךְ פַּאפִּיעֶר — דָאס הָאבֶּען דִיא פֶּעלְד-מַייז צוּא גְרִיזֶעט —

וָואס זָאהְל יֶעצְט דֶער בּוֹיעֶר טָאהְן?

עֶר הָאט גֶענוּמֶען דִיא שֶׁערְבְּלִיךְ מִיט דִיא צוּא רִיסֶענֶע שְׁטִיקְלֶעךְ אַסִיגְנַאצְיֶעס, אוּנ הָאט דָאס גֶעבְּרַאכְט

אִין בּוּקַארֶעסְט — דִיא הוֹיפְּט שְׁטָאדְט פָאהְן רוּמֶענְיֶען — אִין גָאסְסוּדַארְסְטְוֶועגֶעם בַּאנְק , אוּנ הָאט וֵויינֶענְדִיג מִיט בְּלוּטִיגֶע טְרֶעהְרֶען , עֶרְצֶעהְלְט דִיא גֶעשִׁיכְטֶע ; מֶען הָאט אוֹיף אִיהְם דָארְטֶען רַחֲמָנוּת גֶעקְרָאגֶען , אוּנ מֶען הָאט אִיהְם צוּא גֶעזָאגְט אַז מֶען וֶועט זֶעהְן , אוֹיבּ דָאס אִיז טַאקִי ווִירְקְלִיךְ צוּא רִיסֶענֶע אַסִיגְנַאצְיֶעס וֶועט מֶען אִיהְם אַיינְצָאהְלֶען פָאהְן קַאסְסֶע . מִיט פִיעֶל מִיהֶע אוּנ מַאטֶערְנֶעס הָאט מֶען קוֹים צוּא נוֹיף גֶעקְלִיבֶּען , אוּנ צוּא נוֹיף גֶעשְׁטֶעלְט אוֹיף אַ סוּמְמָא פָאהְן 7 טוֹיזִינְד גִילְדֶען , מֶען קֶאן זִיךְ לַייכְט פָאהְר שְׁטֶעלֶען דִיא פְרֵיידֶע פָאהְן בּוֹיעֶר .

46.

אַ שְׁטְרוֹיעֶנֶע הוֹיז .

אִין פִילַאדֶעלְפְיָא , אִין אַמֶערִיקָא , הָאט מֶען אוֹיס גֶעבּוֹיעֶט אַ הוֹיז פָאהְן גָאלֶץ שְׁטְרוֹיא , אוֹיף אַוֶועק צוּא שִׁיקֶען אִין לָאנְדָאן אִין מוּזֶעאוּם ; דִיא הוֹיז אִיז גֶעבּוֹיעֶט אוֹיפֶען אַמֶערִיקַאנִישֶׁען שְׁטַייגֶער , אוּנ אִיז הוֹיךְ אוֹיף 2 שְׁטָאק מִיט אַ הַאלְבְּם ; לַאנְג אִיז זִיא 50 פוּט , דִיא גַאנְצֶע הוֹיז , דִיא וֶואנְט , דִיא בַּאלֶקְעֶנְס , דִיא פָאדְלָאגֶעם , דֶער דַאךְ אוּנ אַלֶע אַנְדֶערֶע שְׁנִיצוּנְגֶען ,

װעלכע

וֶועלְכֶע בַּאפוּצֶען דִיא הויז, זַיינֶען אַלְס גֶעמַאכְט גֶעוָואהְרֶען אוֹיס שְׁטְרויא.

47.

דֶער עֶרְפִינְדֶער פָאהְן טֶעלֶעגְרַאף.

אִין יָאהְר 1887, דֶען 25 יוּלִי — נָאךְ אוֹיסְלַאנְד — אִיז גֶעוָואהְרֶען 50 יָאהְר, זִינְט דֶער עֶנְגְלִישֶׁער נַאטוּרפָארְשֶׁער פְּרָאפֶעסָאר טְשַׁארְל אוּאַייטְסְטָאן, הָאט עֶרְפוּנְדֶען דֶעם טֶעלֶעגְרַאף, דִיא עֶרְשְׁטֶע פְּרָאבֶּע הָאט דֶער עֶרְפִינְדֶער גֶעמַאכְט מִיט דֶעם וָואס עֶר הָאט גֶעצוֹיגֶען אַ דְרָאטְה פָאהְן זַיין הויז, בִּיז זַיין פְרַיינְד ווִילְלְיַאם קוּקְ'ס הויז, וָואס זַיינֶען גֶעוֶועזֶען וַוייט אֵיינֶע פָאהְן דִיא אַנְדֶערֶע, נוּהְר 2 עֶנְגְלִישֶׁע מַיילֶען, אוּנ ווִיא עֶנְצִיקְט אִיז עֶר גֶעוָואהְרֶען זֶעהֶענְדִיג, אַז זַיין פְרַיינְד, הָאט עֶרְהַאלְטֶען אוּנ גֶעלֶעזֶען, דִיא וֶוארְטֶער וֶועלְכֶע עֶר הָאט אִיהְם גֶעשְׁרִיבֶּען מִיט דֶער מַאגְנֶעט-נָאדֶעל, זַייעֶנְדִיג בַּייא זִיךְ אִין הויז.

צוּם אַנְדֶענְקֶען פָאהְן דֶעם 50 יֶעהְרִיגֶען יוּבִּילֶאאוּם, הָאט מֶען אִין לָאנְדָאן גֶעמַאכְט, זֶעהְר אַגְרוֹיסֶען בַּאלְל; דֶער פְּרֶעזִידֶענְט פָאהְן בַּאלְל אִיז גֶעוֶועזֶען דֶער גְרֶעסְטֶער פָאצְט-מַייסְטֶער פָאהְן גַאנְץ לָאנְדָאן, רָאיְקְס; אִין עֶסֶען הָאט דֶער פְּרֶעזִידֶענְט עֶרְצֶעהְלְט וָואס פַאר

אנוטצען

אַנוּטְצֶען דִיא עֶרְפִינְדוּנְג הָאט גֶעבְּרַאכְט אוֹיף דֶער וֶועלְט, אוּנ וִויא וַוייט עֶנְטְוִויקֶעלְט דֶער טֶעלֶעגְרַאף אִיז גֶעוָואהְרֶען אִין דִיא 50 יָאהְר, אִין גְלַאווְנֶעם טֶעלֶעגְרַאפְנֶעם קַאנְטָאר, אִין לָאנְדָאן, זַיינֶען פַארַאנֶען אַזֶעלְכֶע דְרָאטְהֶען וָואס מֶען קָאן אוֹיף זֵייא שִׁיקֶען 6 דֶעפֶּעשִׁין אוֹיף אֵיין מָאהְל, אַהִין אוּנ צוּרִיק. פָאהְן דוּבְּלִין דִיא הוֹיפְּט שְׁטָאדְט פָאהְן אִירְלַאנְד, שִׁיקְט מֶען אוֹיפֶען טֶעלֶעגְרַאף 462 וֶוארְטֶער אִין אֵיין מִינוּט.

אִינֶעם יָאהְר 1850 אִיז דֶער טֶעלֶעגְרַאף נָאךְ מֶעהְר עֶנְטְוִויקֶעלְט גֶעוָואהְרֶען, מִיט דֶעם וָואס דַאן, הָאט מֶען דֶעם עֶרְשְׁטֶען דְרָאטְה אַרַיין גֶעלָאזֶען אוּנְטֶערִין וַואסְסֶער; יֶעצְט, וָואלְטֶען דִיא טֶעלֶעגְרַאפְנֶע דְרָאטְהֶען, וֶועלְכֶע לִיגֶען אוּנְטֶערֶען וַואסְסֶער, אִין דֶער וֶועלְט, קָאנֶען אַרוּם נֶעמֶען דִיא גַאנְצֶע עֶרְד קוּגֶעל, 5 מָאהְל אַרוּם אוּנ אַרוּם, אוּנ דִיא גֶעלְד וָואס עֶס אִיז אוֹיף דֶעם אַוֶועק בֶּעטְרֶעפְט אוּם גֶעפֶעהְר 380, 000, 000 רוּבֶּעל.

48.

אַמֶערְקְווִירְדִיגֶע זַאךְ.

אִין הַאנָאוֶוער, אִין דֶער שְׁטָאט גַאסְלַאר, הָאט איינער

אֵיינֶער גֶעפִיהְלְט עֶפֶּעס אַוֶועהְטָאק אִין פְּיַאטֶע פָאהְן דֶער לִינְקֶער פוּס ; אוֹיס טָאהְנְדִיג דֶעם שְׁטִיוֶועל מִיט דִיא זָאק , הָאט עֶר עֶרְזֶעהְן אַז עֶס שְׁטֶעקְט אִיהְם אַרוֹיס אַנָאדֶעל פָאהְן פוּס , אוּנ וִויא נָאהְר עֶר הָאט גֶעוָואהְלְט דִיא נָאדֶעל אַרוֹיס נֶעמֶען הָאט זִיא זִיךְ אָבֶּערְמַאלְס אִין פוּס בֶּעהַאלְטֶען ; נָאהְר נָאךְ אַלַאנְגֶען מַאטֶערְנֶעס הָאט מֶען אִיהְר דָאךְ אַרוֹיס גֶעצוֹיגֶען . דִיא נָאדֶעל אִיז גֶעוֶוען שְׁוַוארְץ אוּנ אָן אַקָאפִּיל , דֶער מֶענְשׁ הָאט זִיךְ פַאר קֵיין פַאל נִיט גֶעקָאנְט דֶער מָאנֶען , וִויא אַזוֹי דִיא נָאדֶעל קוּמְט צוּא אִיהְם , נָאהְר נַאכְהֶער הָאט עֶר זִיךְ דֶער מָאנְט , אַז זַייעֶנְדִיג אַ קִינְד פָאהְן 4 יָאהְר , הָאט עֶר זִיךְ גֶעשְׁפִּיעֶלְט מִיט אַ נָאדֶעל , אוּנ הָאט אִיהְר אַיינְגֶעשְׁלוּנְגֶען — זַיין מוּטֶער הָאט דָאס אִיהְם עֶרְצֶעהְלְט — אוּנ יֶעצְט אִיז עֶר שָׁאהְן 30 יָאהְר אַלְט , אוּנ זָא אִיז זִיךְ דִיא נָאדֶעל אַרוּם גֶעגַאנְגֶען בַּייא אִיהְם אִין קָארְפֶּער אַ פֶערְלוֹיף פָאהְן 26 יָאהְר .

49.

בְּלַייא–פֶּעדֶערְם .

אִין דֶער וֶועלְט גֶעשִׁיכְטֶע וֶוערְט בְּלַייא - פֶּעדֶערְם

דער

דָער מָאהְנְט פָאהְן יָאהְר 1565 אָן , אוּנ אִין יָאהְר 1700 הָאט מֶען אִין דַייטְשְׁלַאנְד אָנְגֶעהֵייבֶּען צוּא מַאכֶען דִיא בְּלַייא פֶּעדֶערְס, אוּנ נָאךְ בִּיז יֶעצְט מַאכְט מֶען דָארְטֶען דִיא בְּלַייא - פֶּעדֶערְס מֶעהְר וִויא אִין דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט. 26 פַאבְּרִיקֶעס פָאהְן בְּלַייא - פֶּעדֶערְס גֶעפִינֶען זִיךְ אִין דַייטְשְׁלַאנְד ; אַרְבַּייטֶער גֶעפִינֶען זִיךְ אִין זֵייא — 5, 500 מַאן . אַלְלֶע יָאהְר וֶוערְט אִין דַייטְשְׁלַאנְד גֶעמַאכְט — 250, 000, 000 בְּלַייא - פֶּעדֶערְס , אוּנ דִיא גֶעלְד דַאפָאהְן בֶּעטְרֶעפְט — 9, 000, 000 מַארְק. אַ גֶעוֶועהְנְלִיכֶער אַרְבַּייטֶער מַאכְט אִין אַ טָאג 160 בְּלַייא - פֶּעדֶערְס .

50.

לִיכְט פָאהְן פֶּעךְ .

אֵיינֶער פָאהְן דִיא וַוארְשָׁאוֶוער טֶעכְנִיקֶער , הָאט עֶרְפוּנְדֶען צוּא מַאכֶען לִיכְט פָאהְן פֶּעךְ . וִויא דֶער „וַוארְשַׁ. קוּרִיעֶר" שְׁרַייבְּט , וֶועט דִיא לִיכְט נוּטְצֶען אִין דִיא פַאבְּרִיקֶען אוּנ אִין .קִיכֶען א. ד. ג.

51.

פוּרְכְט פַאר פְרוֹיעֶן.

אִין אָרֶענְבּוּרְג אִיז מִיט אֵיינִיגֶע יָאהְר צוּרִיק גֶעוֶוען אַיוּנְגֶער מַאן פָאהְן אַיָאהְר צְוַואנְצִיג, וֶועלְכֶער הָאט שְׁרֶעקְלִיךְ מוֹרָא גֶעהַאט פַאר פְרוֹיעֶנְצִימֶער; אַזוֹיא אִיז עֶר גֶעוֶוען אַמֶאנְשׁ וִויא אַלֶע מֶאנְשֶׁען, הָאט זִיךְ גֶעטָאהְן זַיין אַרְבֵּייט, פְלֶעגְט לֶעזֶען, שְׁרַייבֶּען, שְׁפִּיעֶלֶען, נָאהְר וִויא עֶר הָאט נָאהְר דֶער זֶעהְן אַפְרוֹיעֶנְצִימֶער, פְלֶעגְט עֶר שְׁטַארְק אוּמֶעדִיג וֶוערֶען אוּנ וֵויינֶען מִיט בְּלוּטִיגֶע טְרֶערֶען, אוּנ מַאנְכֶע מָאהְל פְלֶעגְט עֶר אוֹיךְ אַרָאפּ פָאהְן זִינֶען, בַּייא אַזַא צוּא פַאלְל. עֶר הָאט אַזוֹיא וַוייט פַיינְד גֶעהַאט דָאס פְרוֹיעֶן גֶעשְׁלֶעכְט, זָא דָאס עֶר הָאט זַיין אַלְטֶע עֶהְרֶענְוִוירְדִיגֶע טַאנְטֶע נִיכְט גֶעקָאנְט אָנְקוּקֶען.

אֵיינֶער אַבֶּערִיהְמְטֶער דָאקְטָאר הָאט זִיךְ אָנְגֶענוּמֶען אִיהְם אוֹיס צוּא קוּרִירֶען; אוּנ נַאכְהֶער אַז עֶר הָאט אִיהְם גֶעגֶעבֶּען רֶעצֶעפְּטִין אַ גַאנְצֶען מָאנְהַייט, הָאט עֶר (דֶער דָאקְטָאר) אִיהְם אַיינְגֶערֶעדְט אַז עֶר זָאהְל אַרַיין גֶעהְן מִיט אִיהְם אִין עֶס-צִימֶער, וואוּ עֶס זַיינֶען גֶעזֶעסֶען 2 יוּנְגֶע מֶאדְכֶענְס, זַיינֶע פְרַיינְד,

מִיט זַיין אַלְטֶע טַאנְטֶע, אוּנ הָאט אִיהְם פֶער זִיכֶערְט אַז עֶר וֶועט זִיךְ שָׁאהְן מֶעהְר פַאר קַיין פְּרוֹיֶענְצִימֶער נִיכְט עֶרְשְׁרֶאקֶען; דֶער יוּנְגֶער מַאן, הָאט צוּא גֶעטְרֶאטֶען צוּם צִימְמֶער מִיט פֶעסְטֶע שְׁרִיט, גָאהְר אָן פוּרְכְט, נָאהְר וִויא עֶר אִיז אַרוֹיף אוֹיפֶען שְׁוֶועל, אוּנ הָאט עֶרְזֶעהְן דִיא פְּרוֹיֶענְצִימֶער הָאט אִיהְם אָנְגֶעכַאפְּט אַ שְׁרֶעקְלִיכֶע הִיטְץ, אוּנ הָאט אִיהְם נִיט אָפּ גֶעלָאזֶען, בִּיז וַואנֶען, אַשְׁטְרָאם בִּיטֶערֶע טְרֶעהְרֶען זַיינֶען אִיהְם אַרוֹיס פָאהְן דִיא אוֹיגֶען, אוּנ הָאט שְׁרֶעקְלִיךְ גֶעווֵיינְט; אוּנ זָא הָאט אִיהְם קַיין דָאקְטָאר נִיט גֶעקָאנְט הֶעלְפֶען.

מֶען הָאט נַאכְהֶער דֶעם יוּנְגֶען מַאן אַוֶועק גֶעפִיהְרְט נָאךְ מָאסְקְוָוא, צוּא זַיין פֶעטֶער — אַ רוּסְסִישֶׁער גַייסְטְלִיכֶער — אוּם דָארְטֶען צוּא פְּרֶאגֶען בַּייא דִיא גְרוֹיסֶע דָאקְטָארֶען, פִילְלַייכְט וֶועלֶען זֵייא גֶעפִינֶען אַמִיטֶעל, צוּא דִיא קְרַאנְקְהַייט.

ווּאוּנְדֶערְבַּאר זַיינֶען דַיינֶע טְהַאטֶען, גָאט!

52.

הֶארְץ קְלַאפּוּנְג.

דֶער פְּרָאפֶעסְסָאר רִיכַארְדְסוֹן, הָאט עֶרְקְלֶאהְרְט,

וועגען

וֶועגֶען דִיא גֶעבּוֹיא פָאהְן הֶארְצֶען, אוּנ וִויפִיעֶל קְלֶאפּ עֶס גִיט — בַּייא אַלְלֶע אַנְדֶערֶע בֶּעשֶׁעפֶּענִיסֶען אִין הַארְצֶען, אוּנ אוֹיךְ — בַּיין מֶאנְשֶׁען אִין הַארְצֶען; בַּייא אַפֶּערְד, צוּם בַּייא שְׁפִּיעֶל, גִיט נוּהְר 40 הַארְץ קְלֶאפּ אִין אֵיין מִינוּט, דַאגֶעגֶען אָבֶער בַּייא אַמֶאנְשֶׁען, וֶוערְט פֶער אֶנְדֶערְט דִיא הַארְץ - קְלַאפּוּנְג, נָאךְ דִיא צַייט נָאךְ, אוּנ נָאךְ דִיא הוֹיכְקַייט פָאהְן דֶעם אָרְט גֶעגֶען דֶעם מֶעעֶר (יַם), בַּייא אַגֶעזוּנְדֶען מֶאנְשֶׁען, גֶעהְט דוּרְךְ, דוּרְךְ דִיא הַארְץ, אִין אַפֶּערְלוֹיף פָאהְן אֵיינֶער שְׁטוּנְדֶע 11, 693 פוּנְט בְּלוּט, אוּנ אִין אַ מֵעֵת לְעֵת — 280, 000 פוּנְט בְּלוּט, אַלְזָא אוֹיב דִיא הַארְץ גִיט 69 קְלֶאפּ אִין אַמִינוּט, פֶער נֶעמְט דִיא בְּלוּט אַיינְלוֹיפוּנְג אִין אַמִינוּט — 621 פוּס; אִין אַשְׁטוּנְדֶע — 10½ וֶוערְסְט; אִין 24 שְׁטוּנְדֶען — 252 וֶוערְסְט; אִין אַיָאהְר — 91, 980 וֶוערְסְט; אִין דִיא גַאנְצֶע צַייט פָאהְן דֶעם מֶאנְשֶׁענְס לֶעבֶען, ד. ה. אִין 48 יָאהְר*) לוֹיפְט אַיין דִיא בְּלוּט אַשְׁטְרֶעקֶע פָאהְן — 7, 726, 320 וֶוערְסְט, אוּנ דִיא הַארְץ קְלַאפּוּנְג — 2, 869, 778 מָאהְל.

הַיינְט גֶעהְט גְלוֹיבְּט אִיהְם אוֹיפֶען וָוארְט!...

אין

---

*) יֶעצְט רֶעכִינְט זִיךְ דֶער גֶעוֶועהְנְלִיכֶער מֶאנְשִׁינְס לֶעבֶּען נִישְׁט מֶעהְר וִויא אַכְט אוּנ פִיעֶרְצִיג יָאהְר ד. פ.

53.

בִּיפְשְׁטֶעְקְס אַ שַׁדְכָן.

אִין בָּאסְטָאן הָאט דֶעם לָארְד טִירְלִינְ׳ס פְרוֹיא גֶעמַאכְט אַבַּאלְל , צְוִוישֶׁען אַלֶע אִיבֶּערִיגֶע גֶאסְט , הָאט זִיךְ דָארְטֶען גֶעפוּנֶען דֶער עֶנְגְלִישֶׁער מִילְיָאנֶער Taulor דֶעם לָארְד דָאט זֶעהְר פֶער שְׁמֶאקְט דֶער בִּיפְשְׁטֶעְקְס , וָואס מֶען הָאט אִיהְם דֶער לַאנְגְט.

— מַאדַאם ! — הָאט דֶער לָארְד גֶעזָאגְט צוּא לֶאדִי טִירְלִין — ווֶער הָאט עֶס בַּייא אַייךְ גֶעמַאכְט אָט דִיעֶזֶען בִּיפְשְׁטֶעְקְס ?

— מַיין קֶעכִין אַנְנַא — הָאט אִיהְם דִיא לֶאדִי גֶעעֶנְטְפֶערְט — זֶעהְר אַ שֶׁאנֶע אוּנ אַ גוּטְמוּטְהִיגֶעם מֶאדְכֶען , אוּנ דִיעֶנְט שׁוֹין בַּייא מִיר 3 יָאהְר.

אוֹיף מָארְגֶען אִיז דֶער לָארְד Taulor גֶעקוּמֶען צוּם לָארְד טִירְלִין אִין הוֹיז , אוֹיס גֶעפּוּצְט אוֹיפֶען הֶאכְסְטֶען אַרְט , אוּנ הָאט גֶעבֶּעטֶען בַּיין לָארְד טִירְלִין , אַז עֶר זָאהְל אִיהְם רֵיידֶען זַיין קֶאכִין אַנְנַא׳ן

פאר

פַאר אַ פְּרוּיא , דֶען עֶר אִיז נָאךְ נִיכְט קַיין גֶעהֵייראַטְהֶעטֶער .

פָאלְל פֶער ווַאונְדֶערוּנְג הָאט דֶער לָארְד טִירְלִין אָנְגֶעקְלוּנְגֶען , אוּנ דִיא קֶאכִין אַנְנַא אִיז אַריין זֶעהְר זוֹיבֶּער גֶעקְלֵיידֶעט, מִיט אַ ווַייסֶע הוֹיבּ אוֹיפֶען קָאפְּף ;

— אַנְנַא ! – הָאט טִירְלִין גֶעזָאגְט צוּא אִיהְר, מַיין פְרַיינְד לָארְד Taulor מֶאגְט פֶער 1,500,000 פוּנְט שְׁטֶערְלִינְג *) אַלְזָא אוֹיבּ דוּא נֶעמְסְט זִיךְ אָן , אִיהְם , אַלְלֶע מָאהְל צוּא מַאכֶען אַזֶעלְכֶע גוּטֶע בִּיפְשְׁטֶעקִין , ווִיא דוּא הָאסְט נֶעכְטִין גֶעמַאכְט , דַאן נֶעמְט דִיר דֶער לָארְד פַאר אַ פְרוּיא !

זֶעלְבְּסְט פֶער שְׁטֶאנְדְלִיךְ אַז אַנְנַא הָאט לַאנְג נִישְׁט גֶעקְלֶעהְרְט , אוּנ הָאט אוֹיף דֶעם אַיינְגֶעווִילִיגְט .

דֶעם 12 דֶעצֶעמְבֶּער , 1886 יָאהְר , הָאט דֶער לָארְד פֶער קְנַאסְט דִיא קֶאכִין , פַאר אַפְרוֹיא , אִין דֶעם אַנְגְלִיקַאנִישֶׁען קְלוֹיסְטֶער , אִין בָּאסְטָאן .

אַזַא מְשׁוּגַעַת פַּאסְט טַאקֶע מֶעהְר נִישְׁט , ווִיא פַאר אַ עֶנְגְלִישֶׁען לָארְד !

אין

---

*) 1 פוּנְט שְׁטֶערְלִינְג אִיז 10 רוּסִישֶׁע רוּבָּעל , ד. פ.

54.

צֵאהְנֶער אִין מַשְׁכּוֹן .

אִין פְרַאנְקְפוּרְט אַם מַיין זַיינֶען אִין אַרֶעסְטָארַאן גֶעקוּמֶען 2 גֶאסְט עֶסֶען אַבֶענְד - בְּרוֹיט , אַמַאן מִיט אַפְּרוֹיא , נוּהְר וִויא עֶרְשְׁרָאקֶען אִיז דֶער מֶאנְשׁ גֶעוָואהְרֶען , אַלְס עֶר הָאט זִיךְ גֶעכַאפְּט צוּם קֶעשֶׁענֵיע , אוּם צוּא בֶּעצָאהְלֶען דֶעם וִוירְט פַארֶען עֶסֶען , אוּנ הָאט דֶעם פָּארְטְמַאנֶע נִיכְט גֶעפוּנֶען , דֶען עֶר הָאט אִיהְם פֶער גֶעסֶען צוּא הוֹיז , דֶער וִוירְט פָאהְן רֶעסְטָארַאן , וֶועלְכֶער אִיז שׁוֹין גֶעוֶוען אַנְגֶעלֶערֶענְט פָאהְן אַזֶעלְכֶע גֶעשִׁיכְטֶעס , הָאט גֶעזָאגְט , אַז עֶר פֶערשְׁטֶעהְט גַאנְץ גוּט אַזֶעלְכֶע קוּנְצֶען , אוּנ דַאפִיר וֶועט עֶר זֵייא יֶעצְט נִיט אַרוֹיס לָאזֶען , בִּיז וַואנֶען זֵייא וֶועלִין אִיהְם בֶּעצָאהְלֶען ; דִיא פְרוֹיא — וֶועלְכֶע הָאט אַיינְגֶעזֶעהְן אַז עֶס אִיז נִיט פְרֵיילֶעךְ , – הָאט אַרֵיין גֶערוּפֶען דֶעם וִוירְטְה אִין אַבֶּעזָאנְדֶערֶען צִימְמֶער , אוּנ הָאט אַרוֹיס גֶערִיסִין פָאהְן אִיהְר מוֹיל דִיא צֵאהְנֶער , וֶועלְכֶע וַוארֶען בַּייא אִיהְר אַרַיינְגֶעזֶעצְטֶע , אוּנ הָאט דָאס אִיהְם גֶעגֶעבֶּען אַיין מַשְׁכּוֹן , דֶער , אַלְס עֶר הָאט זִיךְ עֶרְצַייגְט אַז זֵייא זַיינֶען אָרֶענְטְלִיכֶע מֶאנְשֶׁען ,

האט

הָאט עֶר זִיךְ גֶעשָׁאמְט צוּא נֶעמֶען פָאהְן אִיהְר אַזַא מַשְׁכּוֹן, אוּנ הָאט זַייא גֶעטְרוֹיֶעט אוּנ גֶעלָאזֶען גֶעהְן אַהֵיים, אוּנ אוֹיף מָארְגֶען הָאבֶּען זַייא אִיהְם וִוירְקְלִיךְ בֶּעצָאהְלְט.

גְלִיקְלִיךְ אִיז דֶער מֶאנְשׁ וָואס זַיין פְרוֹיא הָאט קַיין אֵייגֶענֶע צֵאהְן אִין מוּנְד נִיכְט!...

55.

דֶער אַמֶערִיקַאנִישֶׁער מָאנוּמֶענְט.

מִיט אֵיינִיגֶע יָאהְר צוּרִיק הָאט מֶען אִין אַמֶערִיקָא גֶעשְׁטֶעלְט אַמָאנוּמֶענְט צוּם 100 יֶאהְרִיגֶען אַנְדֶענְקֶען, פָאהְן דֶער צַייט זִינְט אַמֶערִיקָא אִיז בֶּעפְרַייט גֶעוָואהְרֶען פָאהְן אֵייְרָאפֶּעאִישֶׁע הֶערְשַׁאפְט, אוּנ אִיז גֶעוָואהְרֶען אַ זֶעלְבְּסְטְשְׁטֶענְדִיגֶע רֶעפּוּבְּלִיק. דָאס מָאנוּמֶענְט הָאט מֶען אוֹיךְ אַנָאהְמֶען גֶעגֶעבֶּען: "פְרַייהַייט", אוּנ שְׁטֶעהְט אִין נוּיאָרְק בַּיין בְּרֶעג יַם, זָא דָאס אַלֶע פַּאסַאזְשִׁירֶען ווֶעלְכֶע קוּמֶען אָן אִין אַמֶערִיקָא זֶעהְן שׁוֹין פָאהְן גַאנְץ וַוייט, דָאס פְּרַאכְטְפָאלֶע מָאנוּמֶענְט, אוּנ דֶער סִיגְנַאל פָאהְן דֶער לַאנְד,

וועלכע

וֶועלְכֶע נִיט פְרַייהַייט יֶעדֶען גְלַייךְ. דִיא נֶאמְלִיכֶע
סְטַאטוּעֶ וֶוערְט בַּייא נַאכְט בֶּעלוֹיכְטֶען מִיט
עֶלֶעקְטְרִיצִיטֶאט — נָאהְר אוֹיךְ אִין דֶער עֶלֶעקְטְרִישֶׁען
בֶּעלַייכְטוּנְג, מוּז זִיךְ אַמֶערִיקָא אוֹיס צֵייכְנֶען גֶעגֶען
דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט — דֶער סַאקֶעל וִוירְד בֶּעלַייכְטֶעט
מִיט 5 עֶלֶעקְטְרִישֶׁע פוּנְקֶען מִיט אַ קְרַאפְט פָאהְן 30
סְטֶעאַרִין לִיכְט; אוֹיסֶער דֶעם שְׁטֶעהְן אִין דִיא
פִיֶער עֶקֶען פָאהְן דֶעם פוּנְדַאמֶענְט 4 עֶלֶעקְטְרִישֶׁע
לָאמְפֶּען, וָואס יֶעדֶער לָאמְפּ הָאט דִיא קְרַאפְט פָאהְן
6,000 סְטֶעאַרִין לִיכְט, מֶען קֶאן זִיךְ לַייכְט פָאהְר
שְׁטֶעלֶען וִויא הֶעלְל עֶס אִיז פָאהְן הֶאבֶער 24
טוֹיזִינְד סְטֶעאַרִין לִיכְט; דִיא לִיכְטִיגְקַייט פֶער
בְּרֵייטֶעט זִיךְ אִין דֶער וַוייט, מֶעהְר פָאהְן 120
וֶוערְסְט.

56.

רוּסִּישֶׁע אִימְפֶּערְיֶע.

אִינֶעם יָאהְר 1885 הָאבֶען זִיךְ גֶעפוּנֶען מֶאנְשֶׁען
אִין . דִיא 50 רוּסִּישׁ - אֵייְרָאפֶּאאִישֶׁע גוּבֶּערְנִיֶעם —
81, 725, 185; אִין פוֹילֶען — 7, 960, 304; אִין פִינְלַאנְד —
אִין

3, 176, 421 ; אִין קַאוְוקַאז — 7, 284, 547 ; אִין סִבִּיר — 4, 313, 680 ; אִין דִּיא קַאנְטֶען פָאהְן דִּיא אַזִיאַטִישֶׁע גוּבֶּערְנְיֶעם — 5, 327, 098 ; ס"ה — 108, 787, 235 מֶאנְשֶׁען . שְׁטֶאדְט גֶעפִינֶען זִיךְ אִין רוּסְלַאנְד — אוֹיסֶער פִינְלַאנְד — 1, 247 ; אַיינְוָואהְנֶער אִין דִּיא שְׁטֶאדְט — 13, 760, 000 מֶאנְשֶׁען ; דֶערְפֶער אוּן פַּאסַאצְיֶעם — 523,901 ; אַיינְוָואהְנֶער אִין דִּיא דֶערְפֶער — 77, 595, 271 . אִין דֶער גַאנְצֶער רוּסִישֶׁער מְדִינָה גֶעפִינֶען זִיךְ 4 שְׁטֶאדְט וָואס הָאבֶּען אִין זִיךְ אַיינְוָואהְנֶער מֶעהְר פָאהְן — 200, 000 מֶאנְשֶׁען — פֶּעטֶערְבּוּרְג , מָאסְקְוַוא , וַוארְשָׁא , אָדֶעסְסָא — פָאהְן 100, 000 בִּיז 200, 000 — מֶאנְשֶׁען , גֶעפִינֶען זִיךְ אַזֶעלְכֶע — 9 שְׁטֶאדְט ; פָאהְן 50, 000 בִּיז — 100, 000 — 23 שְׁטֶאדְט ; פָאהְן — 35, 000 בִּיז — 50, 000 — 28 שְׁטֶאדְט ; פָאהְן 20, 000 בִּיז 35, 000 — 65 שְׁטֶאדְט ; פָאהְן — 10, 000 בִּיז — 20, 000 — 164 שְׁטֶאדְט ; פָאהְן 5, 000— בִּיז — 10, 000 — 293 , שְׁטֶאדְט ; פָאהְן — 2, 000 בִּיז — 5, 000 — 366 שְׁטֶאדְט .

57.

דִּיא גְלִיקְלִיכֶע שְׁטָאדְט .

עֶס אִיז פַאַראַן אִין דֶער וֶועלְט אַזַא שְׁטָאדְט ,

וואוּ עֶס גֶעפִינְט זִיךְ דָארְטֶען ַקיין שׁוּם פְּרוֹוִיעֶנְצִימֶער
נִיט אַיין ; דִיא שְׁטָאדְט לִיעֶגְט אִין אַזִיעֶן אוֹיף
אַ הוֹיכֶען בַּארְג אִין חִינָא (קִיטַאי) זִיא הֵייסְט :
„מַאִימַאטְשִׁין" — סוֹחֵר שְׁטָאדְט — עֶס גֶעפִינֶען זִיךְ
דָארְטֶען מֶעהְר ווִיא — 3, 000 מֶאנְשֶׁען , דוּרְךְ
מַאנְסְבִּילֶען . אַסַךְ פָאהְן זֵייא הָאבֶּען אֲפִילוּ פְרוֹיעֶן
אוּנ קִינְדֶער נָאהְר זֵייא וָואהְנֶען וַוייט פָאהְן זֵייא ,
אִין אַנְדֶערֶע שְׁטֶאדְט — „מַאִימַאטְשִׁין" לִיעֶגְט זֶעהְר
נָאהֶענְט פָאהְן רוּסְסִישׁ - חִינֶאזֶעשִׁין גְרֶענֶעץ ; דִיא
חִינֶעזֶעשֶׁע רֶעגִיֶערוּנְג , הָאט אָבֶּער מוֹרָא אַז דִיא
חִינֶעזֶען זָאהְלֶען נִישְׁט אִיבֶּער שְׁלֶעפֶּען צוּא זִיךְ ַקיין
רוּסְסִישֶׁע פְרוֹיעֶן, אוּנ זָאהְלֶען חַס וְשָׁלוֹם נִישְׁט קַאלְיֶע
מַאכֶען דִיא דָארְטִיגֶע מַאנְס - פֶּערְשׁוֹינֶען — אַזַא
נַארֶעשְׁקַייט קָאן נָאהְר קוּמֶען אִין קָאפְּף אַרַיין אַזֶעלְכֶע
פִינְסְטֶערֶע מֶאנְשֶׁען ווִיא דִיא הַיינְטִיגֶע חִינֶעזֶען ! —
דַארִיבֶּער הָאט דִיא רֶעגִיֶערוּנְג אַרוֹיס גֶעגֶעבֶּען
אַ שְׁטְרֶענְגֶען אוּקַאז , אַז פְרוֹיעֶן זָאהְלֶען זִיךְ
דָארְטֶען פַאר ַקיין פַאלְל נִיכְט אַיינְגֶעפוּנֶען : מֶען
דֶער צֶעהְלְט אַז אַ עֶנְגְלֶאנְדֶער , וֶועלְכֶער אִיז
גֶעבֶּענְטְשְׁט גֶעוָואהְרֶען מִיט אַקְסַאנְטִיפַּא 1) אוּנ
האט

---

1) „קְסַאנְטִיפַּא" הָאט גֶעהֵייסֶען דֶעם גֶערִיהְמְטֶען
גריכישען

הָאט פָאהְן אִיהְר נִיט גֶעקָאנְט אוֹיס הַאלְטֶען, הָאט עֶר זִיךְ נָאהְר מְיַשֵׁב גֶעוֶוען אוּנ אִיז אַנְטְלָאפֶען אִין מַאִימַאטְשִׁין ; זִיא אִיז אִידְם אֲפִילוּ אַהִין אוֹיךְ נָאךְ גֶעלָאפֶען נָאהְר אוֹיפֶען גְרֶענֶעץ פָאהְן הִינָא הָאט מֶען אִיהְר פֶער הַאלְטֶען אוּנ פַאר קֵיין אוֹפָן נִישְׁט גֶעלָאזְט אַרַיין גֶעהְן אִין שְׁטָאדְט, פּוּנְקְט וִויא עֶפֶּעס אַ טְרֵפָה - סְחוֹרָה, אָדֶער אַ אוּמְרֵיינֶע זַאךְ.

58.

אַרְפוּאָה צוּא זֶעע - קְרַאנְקְהַייט.

אַיין עֶנְגְלִישֶׁער דָאקְטָאר הָאט בֶּעמֶערְקְט, אַז טוֹיבְּשְׁטוּמֶע לַיידֶען נִישְׁט בִּשְׁעַת זֵייא פָאהְרֶען אוֹיפֶען יַם, דִיא זֶעע - קְרַאנְקְהַייט, דַארִיבֶּער רַאטְה עֶר, אַז
דיא

גְרִיכִישֶׁען פִהִילָאזָאף סָאקְרַאטֶעסֶעם פְרוֹיא, זִיא אִיז גֶעוֶוען אַזַא מִין אֲרוּרָה אַז אִיהְר נָאמֶען גֶעדֵיינְקְט מֶען נָאךְ זַייט — 2, 300 יָאהְר, אוּנ אַז מֶען וִויל אָפּ שִׁילְדֶערֶען זֶעהְר אַ שְׁלֶעכְטֶע פְרוֹיא, זָאגְט מֶען: „זִיא אִיז נָאהְר אַקְסַאנְטִיפְּפֵא„.

דִּיא וָואס לַיידֶען דִיא קְרַאנְקְהַייט , זָאהְלֶען זִיךְ פַאר שְׁטָאפֶּען דִיא אויהֶערִין מִיט וַואטְטֶע .

59.

אִיהְר הֶארְט יוּדֶען ?

וָואס דֶער „סְוֶועט" עֶרְצֶאהְלְט : 2 רוּסְסִישֶׁע רַייזֶענְדֶער זַיינֶען גֶעקוּמֶען בַּייא נַאכְט אִין אַדָארְף , אוּנ הָאבֶּען גֶעהַאלְטֶען נַאכְט - לֶעגֶער בַּייא אַיין אָרֶעמֶע בּויֶערִין , אוּנ אַלְס זֵייא הָאבֶּען זִיךְ גֶעוָואהְלְט אוּנְטֶער חַנְפֶּה'נֶען צוּא אִיהְר , הָאבֶּען זֵייא אִיהְר גֶעזָאגְט : אַז זֵייא פָּאהְרֶען דָאס יֶעצְט אִין יְרוּשָׁלַיִם אויפֶען עֶרְלֵייזֶערְס קֶבֶר .

עֶרְהֶארֶענְדִיג אַזֶעלְכֶע וֶוארְטֶער , הָאט זִיךְ דִיא אַלְטֶע בַּייא זֵייא גֶעבֶּעטֶען , אַז זֵייא זָאהְלֶען אִיהְר בְּרֵיינְגֶען אַ שְׁטִיקֶעל הָאלְץ , פוּנֶעם קְרַייץ , אויף וֶועלְכֶען מֶען הָאט דֶעם עֶרְלֵייזֶער אויף גֶעהַאנְגֶען .

— אַז ' אָךְ אוּנ וֵוייא אִיז מִיר ! — הָאט דִיא אַלְטֶע פַאר זֵייא גֶעקְלָאגְט — מֶען הָאט מִיר עֶפֶּעס

אזויא

אַזוֹיא וִויא פַּאר שָׁאלְטֶען, דֶען וואו אִיךְ קֶער זִיךְ אוּנ וָואס אִיךְ הֵייבּ נָאהְר אָן צוּא טָאהְן, גֶעהְט מִיר שְׁלִים מַזָל.

דִיא רַייזֶענְדֶער הָאבֶּען אִיהְר פֶּער שְׁפְּרָאכֶען, צוּא עֶרְפִיהְלֶען אִיהְר פֶּער לַאנְג, אוּנ פָאהְרֶענְדִיג צוּרִיק, הָאבֶּען זַייא גֶענוּמֶען עֶפֶּעס אַשְׁטִיקֶעל הָאלְץ — וֶועלְכֶע זַייא הָאבֶּען גֶעפוּנֶען טַאקִי נֶעבֶּען אִיהְר שְׁטִיבֶּעל — אוּנ הָאבֶּען דָאס אִיהְר אַוֶועק גֶעגֶעבֶּען, אִיהְר פֶּערְזִיכֶערֶענְדִיג אַז דָאס אִיז פָאהְן „קְרֵייץ״.

דִיא אַלְטֶע הָאט גֶענוּמֶען דֶעם שְׁפָּאן, אוּנ הָאט אִיהְם אַוֶועק גֶעלֵייגְט, אוֹיפֶען בִּילְד פָאהְן הֵיילִיגֶען, וֶועלְכֶער אִיז גֶעהַאנְגֶען אִין אַ וִוינְקֶעל פָאהְן שְׁטוּבּ.

אִין אֵיינִיגֶע יָאהְר אַרוּם אִיז אֵיינֶער פָאהְן דִיא רַייזֶענְדֶער נָאךְ אַמָאהְל דוּרְךְ גֶעפָאהְרֶען דוּרְכֶען דָארְף, אוּנ וִויא עֶרְשְׁטוֹינְט אִיז עֶר גֶעוָואהְרֶען, אַלְס עֶר אִיז צוּא גֶעגַאנְגֶען צוּא דִיא שְׁטִיבֶּעלֶע אִין וֶועלְכֶע דִיא אַלְטִינְקֶע הָאט גֶעוָואהְנְט, אוּנ הָאט אָנְשְׁטָאט דִיא קְלֵיינֶע אַלְטֶע אַיינְגֶעפַאלֶענֶע שְׁטִיבֶּעלֶע, גֶעפוּנֶען אַגְרוֹיסֶע נַייֶע הוֹיז.

אַרַיינְגֶעהֶענְדִיג אִין שְׁטוּבּ אִיז אִיהְם דִיא אַלְטִינְקֶע
ענטגעגען

עֶנְטְגֶעגֶען גֶעלָאפֶען , אוּנ אִיז אִיהְם גֶעפַאלֶען צוּא דִיא פִּיס , אוּנ הָאט אִיהְם שְׁטַארְק גֶעדַאנְקְט , דָאס זִינְט עֶר הָאט אִיהְר גֶעבְּרַאכְט דֶעם הֵיילִיגֶען שְׁפָּאן , הָאט אִיהְר גֶענוּמֶען דֶער גְלִיק בֶּעגְלֵייטֶען אוֹיף יֶעדֶער שְׁרִיט אוּנ טְרִיט , זָא דָאס זִיא אִיז רַייךְ גֶעוָואהְרֶען אוּנ הָאט אוֹיס גֶעשְׁטְרוֹיעֶט אַנַייעֶ הוֹיז , אוֹיךְ דֶער זָאהְן אִיהְרֶער אִיז גֶעקוּמֶען פָאהְן פֶּעטֶערְבּוּרְג , אוּנ אִיהְר שְׁנוּר אִיז פָאלְקָאם גֶעזוּנְד גֶעוָואהְרֶען ; אִיהְרֶע פֶעלְדֶער זַיינֶען גָאהְר אוּמְנַאטִירְלִיךְ גֶערָאטֶען גֶעוֶוען , דָאס זִינְט זִיא לֶעבְּט הָאט זִיא אַזֶעלְכֶע גוּטֶע יָאהְרֶען נִיט גֶעהַאט .

קוּקְט זִיךְ גוּט אַרוּם יוּדֶעלֶעךְ ! זֶעהְט נָאר ! אֶפְשַׁר זַיינֶען אַייעֶרֶע רַבִּיִ'ם „מוֹפְתִים“ אוֹיךְ פָאחָאזְשֶׁע אוֹיף דִיא אַלְטֶע בּוֹיעֶרִין ?...

60.

מֶערְקְוִוירְדִיגֶע נָאדְלֶען .

אִין יוּלִי מָאנַהייט , 1884 יָאהְר, אִיז אִין לָאנְדָאן אוֹיפֶען אוֹיס - שְׁטֶעלוּנְג גֶעוֶוען צוּא וַוייזֶען , נָאדְלֶען

פאהן

פָאהְן דֶער נַאנְצֶער וֶועלְט נָאדֶעל פַאבְּרִיקֶען, אוּנְטֶער אַנְדֶערֶע זַיינֶען גֶעוֶוען 2 אוֹיס גֶעצֵייכֶענְטֶע נָאדְלֶען, אֵיינֶע אִיז גֶעוֶוען פָאהְן דֶעם דַייטְשֶׁען קֵייזֶער ווִילְהֶעלְם ; עֶר אִיז מִיט אַ יָאהְר צוּרִיק גֶעוֶוען אִין נָאדֶעל פַאבְּרִיק אִין קְרֵייצֶענַאךְ , צוּא זֶעהְן וָואס מַאשִׁינֶען מִיט מֶאנְשְׁלִיכֶע הֶאנְד זַיינֶען אוּם שְׁטַאנְד צוּא מַאכֶען, מֶען הָאט אִיהְם גֶעווִיזֶען זֶעהְר פִּעֶל פַיינֶע דִינֶע נָאדְלֶען וָואס טוֹיזֶענְד שְׁטִיק וֶועגֶען קוֹים אַ הַאלְבֶּע אוּנְץ – דֶער קֵייזֶער הָאט זִיךְ אוֹיף דֶעם זֶעהְר גֶעווּאוּנְדֶערְט , ווִיא קָאן מֶען דָאס אִין אַזַא קְלֵיינֶע נֶאדֶעלֶע דוּרְךְ בּוֹיעֶרֶען אַלֶאכֶעלֶע , הָאט אִיהְם דֶער בּוֹיעֶרֶער גֶעבֶּעטֶען , אַז עֶר זָאהְל אִיהְם גֶעבֶּען אַ הָאאָר פָאהְן זַיין קָאפְּף , דֶער קֵייזֶער הָאט אִיהְם גֶעגֶעבֶּען , אוּנ אִין אֵיין אוֹיגֶענְבְּלִיק הָאט דֶער בּוֹיעֶרֶער דוּרְךְ גֶעבּוֹיהְרְט אַלֶאכֶעל , אִין דֶער גְרוֹיֶער זִילְבֶּערְוַוייסֶער קֵייזֶערְלִיכֶער הָאאָר , אוּנ הָאט נַאכְהֶער אִין הָאאָר אַרַיין גֶעצוֹיגֶען אַפָּאדֶעם , אוּנ דָאס אִיבֶּער גֶעגֶעבֶּען דֶעם קֵייזֶער — דִיא 2 -טֶע נָאדֶעל הָאט גֶעהֶערְט צוּא דֶער עֶנְגְלִישֶׁער קֶאנִיגִין ווִיקְטָארְיַא , זִיא אִיז גֶעמַאכְט גֶעוָואהְרֶען אִין דֶעם גֶערִיהְמְטֶען נָאדֶעל פַאבְּרִיק אִין עֶנְגְלַאנְד, אוֹיף דִיא נָאדִיל זַיינֶען אוֹיס גֶעקְרִיצְט סְצֶענֶען פָאהְן דֶער קֶאנִיגִינְס לֶעבֶּען וָואס מֶען קֶען עֶס נָאהְר זֶעהְן, דוּרְךְ אַפֶּער גְרֶאסֶער גְלָאז , אוֹיסֶער דֶעם קָאן מֶען דִיא נָאדֶעל , אֶפֶענֶען אוּנ אִינֶעווֶעהְנִיג גֶעפִינֶען זִיךְ

נאך

נָאךְ זֶעהְר פִיעֶל נָאדְלֶען , וָואס אוֹיף זֵייא , אִיז אוֹיךְ אוֹים גֶעקְרִיצְט סְצֶענֶען פָאהְן דֶער קֶאנִיגִינְס לֶעבֶּען.

61.

גַאזֶעטִין אִין דֶער וֶועלְט.

מִיט אֵיינִיגֶע יָאהְר צוּרִיק אִיז אַרוֹים אִין עֶנְגְלִישֶׁען אַרֶעעֶסְטֶער אִיבֶּער דִיא צַייטוּנְגֶען וָואס גֶעפִינֶען זִיךְ אוֹיף דֶער וֶועלְט. אִין דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט גֶעהְן אַרוֹים בְּלֶאטֶער מִיט זְשׁוּרְנַאלֶען – 35,000 ; פָאהְן דֶעם אִין אֵייְרָאפַּא אַלְלֵיין — 20, 000 בְּלֶאטֶער , דֶער גְרֶאסְטֶער צָאהְל בְּלֶאטֶער גֶעהְן אַרוֹים אִין דַייטְשְׁלַאנְד , דָארְטֶען אַלֵיין גֶעהְן אַרוֹים — 5, 500 צַייטוּנְגֶען , אוּנ פָאהְן דֶעם 800 טֶאגְלִיכֶע בְּלֶאטֶער ; אִין עֶנְגְלַאנְד גֶעהְן אַרוֹים – 4, 000 בְּלֶאטֶער , אוּנ פָאהְן דֶעם — 200 טֶאגְלִיכֶע ; אִין פְרַאנְקְרֵייךְ – 4, 002 אוּנ פָאהְן דֶעם – 3, 60 טֶאגְלִיכֶע, נִידֶערִיגֶער פָאהְן זֵייא שְׁטֶעהְן דִיא לֶאנְדֶער : אִיטַאלְיֶע, אוֹיסְטְרַייךְ , שְׁפַּאנְיֶע, רוּסְסְלַאנְד, גְרִיכֶענְלַאנְד, שְׁוֵוייץ, בֶּעלְגִיֶען, הָאלְלַאנְד. אִין אַזִיֶען גֶעהְן אַרוֹים — 3, 000 בְּלֶאטֶער ; אִין אַפְרִיקָא – 260 ; אִין אוֹיסְטְרַאלְיֶען —700 ; אִין אַמֶערִיקָא מֶעהְר פָאהְן – 11, 000 בְּלֶאטֶער . אִין לָאנְדָאן וֶוערְט פֶער קוֹיפְט אַללֶע טָאג – 1, 017, 000, 000

בלאטער

בְּלֶאטֶער מִיט זְשוּרְנַאלֶען ; אִין פַּארִיז 1,000,000,000 ; אִין נוּיָארְק – 516,000 , בְּלֶאטֶער אַלֶע טָאג .

62.

אַ רַייזֶע אַרוּם עֶרְד קוּגֶעל .

אִין אַמֶעריִקָא הָאט אַ גֶעוִויסֶע פֶּערְאֵיין (חֶבְרָה) וָואלְוֶועל גֶעלָאזֶען דִיא רַייזֶע אַרוּם עֶרְד – קוּגֶעל . אוּנ צוּא דֶעם צְוֶועק הָאט זִיא אַרוּים גֶעלָאזֶען 3 שִׁיפְּפֶען , וֶועלְכֶע זַייער רַייזֶע וֶועט בֶּעשְׁטֶעהְן פָּאלְגֶענְדֶע : אַרוּים גֶעהְן וֶועלֶען זַייא פָאהְן לִיוֶוערְפָּאאָל , נָאךְ מַארְסֵייל , נֶעאַפָּאל פָּארְט-סֶעיד , בָּאמְבַיי , סִינְגַאפָּארֶע , יַאקָאהָאמָא , וַואנְקוּבֶער , אוּנ פָאהְן דָארְטֶען מִיטֶען אַייזֶען בַּאהְן נָאךְ נוּיָארְק , אוּנ פָאהְן נוּיָארְק מִיטֶען שִׁיף נָאךְ לִיוֶוערְפָּאאָל צוּרִיק . דֶער פְּרַייז פָאהְן דֶער גַאנְצֶער רַייזֶע מִיטֶען עֶסֶען קָאסְטֶעט מֶעהְר נִישְׁט וִויא הוּנְדֶערְט פוּפְצִיג רוּבֶעל אִינֶעם רוּסִישֶׁען גֶעלְד .

63.

אַ גֶעהֶענְדִיגֶער אוֹיוֶוען .

דָאקְטָאר גָאדֶעפְרָאאָ הָאט עֶרְפוּנְדֶען גָאהְר

אַ שְׁפָּאגֶעל נַייֶעם אוֹיוֶוען, אַזוֹיא אַז עֶס זָאהְל זַיין גָאהְר אָן אַשׁוּם קוֹימֶען, נוּהְר דֶער אוֹיוֶוען שְׁטֶעהְט אוֹיף רֶעדְלֶעךְ, אוּנ אַז עֶס וַוארֶעמְט שׁוֹין אָן דֶעם צִימְמֶער וִויפִּיעל עֶס גֶעבְּרוֹיךְ קָאן מֶען דֶעם אוֹיוֶוען אַרַיין פִּיהְרֶען אִין אַ 2 - טֶען צִימְמֶער אִיהְם אוֹיךְ אָנְצוּא וַוארעמֶען.

64.

אַ פְּיַאנָא פָּאהְן פַּאפִּיעֶר.

זַייט עֶטְלִיכֶע יָאהְר בֶּעדִיעֶנְט מֶען זִיךְ מִיט פַּאפִּיעֶר צוּא אַלֶע זַאכֶען, מֶען מַאכְט מֶעבֶּעל פָּאהְן פַּאפִּיעֶר, א. ד. ג. יֶעצְט הָאט מֶען אִין פַּארִיז גֶעמַאכְט אַ קְלַאוִויעֶר פָּאהְן גֶעפְּרֶעסְטֶע פַּאפִּיעֶר, ד. ה. דֶער גַאנְצֶער קָאסְטֶען בֶּעשְׁטֶעהְט אוֹיס לוֹיטֶער פַּאפִּיעֶר, דָאס גִיט אָבֶער דֶעם פְּיַאנָא, אַ אַנְגֶענֶעהְמֶערֶען קְלַאנְג, נָאךְ אַ מַעֲלָה הָאט דִיא עֶרְפִינְדוּנְג: גֶעוֶואהְנְלִיךְ הֶארְט מֶען בַּיין שְׁפִּיעֶלֶען אוֹיף אַקְלַאוִויעֶר יֶעדֶען טָאן, בֶּעזוּנְדֶער, נָאהְר בַּייא דֶעם פַּאפִּיעֶר פְּיַאנָא, שְׁמֶעלְצִין דִיא טֶאנֶער צוּא זַאמֶען. פָּאהְן אוֹיס וֶוענִיג אִיז דָאס פְּיַאנָא וַוייס, אוּנ גְלֶאנְצֶענְד פָּאלִירְט. בִּיז יֶעצְט זַיינֶען 2

פאפיער

פַאפִּיעֶר פְּיַאנָאס פַארְטִיג גֶעוָואהְרֶען , הָאט אֵיינְס גֶעקוֹיפְט דֶער הֶערְצָאג פָאהְן דֶעוָואנְסְהִיר .

65.

אַכְט טָאג נִיט גֶעשְׁלָאפֶען .

אִין אוֹיסְלַאנְד הָאט מֶען זִיךְ אוֹיף אַלְלֶעס לִיעֶבּ צוּא וֶועטִין אוּנ אוֹים צוּא פְּרוּפֶען , עֶרְשְׁט פַאר עֶטְלִיכֶע יָאהְר הָאט זִיךְ דֶער גֶעוִויסֶער דָאקְטָאר טַאנְנֶער , גֶעוֶועט נִיט צוּא עֶסֶען 40 טֶאג , נַאכְהֶער הָאט זִיךְ אֵיינֶער אִין אַמֶערִיקָא , גֶעוֶועט אַז עֶר וֶועט אוֹיף עֶסֶען אַ לֶעבֶּענְדִיגֶע מַייזֶעל , אוּנ וֶוען עֶר הָאט עֶס אָנְגֶעהוֹיבֶּען צוּא עֶסֶען הָאבֶּען אַלְלֶע גֶעהֶערְט , וִויא דִיא מַייזֶעל הָאט גֶעקְוִויטְשֶׁעט .

שְׁפֶּעטֶער הָאט זִיךְ אַ קָאלְנֶער — אַ דִיעֶנֶער — פָאהְן אַ ווִיעֶנֶער גַאסְט - הוֹיז , גֶעוֶועט , אַז עֶר וֶועט נִיט שְׁלָאפֶען גַאנְצֶע 8 טֶאג ; דֶער 2 - טֶער הָאט מִיטֶען קָאלְנֶער אָפּ גֶעמַאכְט , אַז אוֹיבּ עֶר וֶועט אוֹים הַאלְטִין אוּנ דִיא 8 טֶאג נִיט שְׁלָאפֶען זָאהְל עֶר אִיהְם (דֶעם קָאלְנֶער) גֶעבֶּען 25 פְלָארֶען — אוּנ בֶּעצָאהְלֶען פַאר זַיין עֶסֶען אִין דִיא 8 טֶאג — דִיא עֶרְשְׁטֶע 4 טֶאג —

בַּייא טָאג אוּנ בַּייא נַאכְט — הָאט עֶר זִיךְ גֶעפוּנֶען אִין דִיא טְרַאקְטִירֶען , אוּנ אִין אַנְדֶערֶע פְרֶעהְלִיכֶע אֶרְטֶער , וואוּ מֶען בְּרֵיינְגְט צוּא דִיא צַייט גַאנְץ פְרֶעהְלִיךְ . 4 מֶאנְשֶׁען הָאט מֶען בֶּעשְׁטֶעלְט זֵייא זָאהְלֶען אִיהְם הִיטֶען , דָאס עֶר זָאהְל מִיט קַיין אוֹיג נִיט צוּא מַאכֶען — אוֹיפֶען 5 — טֶען טָאג אִיז עֶר זֶעהְר אָפּ גֶעשְׁוַואכְט גֶעוָואהְרֶען — חָאטְשׁ עֶר אִיז פָאהְן דֶער נַאטוּר גֶעוֶועזֶען זֶעהְר אַ גֶעזוּנְטֶער , אוּנ אַקְרֶעפְטִיגֶער מֶאנְשׁ — אוּנ הָאט זִיךְ קוֹים אוֹיף דִיא פִּיס גֶעהַאלְטֶען , פַאר נַאכְט הָאט עֶר זִיךְ גֶעבָּאדֶען אִין אַקַאלְטֶע וַואנֶע , דֶער נָאךְ הָאט עֶר דִיא גַאנְצֶע נַאכְט פֶער בְּרַאכְט אִין מַאסְקֶערַאד , אִין דֶער פְרִיא — דֶען 6 — טֶען טָאג — אִיז עֶר אַרוּם גֶעגַאנְגֶען אִין גַאסְס ; פָאהְן נָאךְ מִיטָאג , אוּנ דִיא גַאנְצֶע נַאכְט , הָאט עֶר אַלֶע מִינוּט גֶעטְרוּנְקֶען שְׁוַוארְצֶע קַאפְּפֶע — אִין אַלְגֶעמֵיין הָאט עֶר אִין דִיא 7 טָאג גֶעטְרוּנְקֶען נָאהְר קַאפְּפֶע , אוּנ וַואסְסֶער , אוֹיפֶען 7 - טֶען טָאג דָאט עֶר שׁוֹין בֶּעקוּמֶען דִיא 25 פְלָארֶען — דֶען דֶער צְוֵוייטֶער הָאט אִיהְם גֶעשָׁאנְקֶען דִיא אִיבֶּערִיגֶע צַייט — דֶער קָאלְנֶער הָאט זִיךְ בַּאלְד אַ וָוארְף גֶעטָאהְן אוֹיפֶען בֶּעט שְׁלָאפֶען , עֶר הָאט אָבֶּער מִיט קַיין אוֹיג נִיט גֶעקֶאנְט צוּא מַאכֶען — עֶר הָאט בֶּעקוּמֶען אַ טִיפוּס .

66.

מְשׁוּגָעִים אִין שְׁפַּאנִיֶע.

אִין דֶער שְׁטָאדְט מַאלַאגָא, אִין שְׁפַּאנִיֶען, אִיז מִיט אֵיינִיגֶע יָאהְר פְרִיהֶער גֶעגְרִינְדֶעט גֶעוָואהֶרֶען אַחֶבְרָה, וָואס הָאבֶּען אוֹיף זִיךְ אָנְגֶענוּמֶען 3 זַאכֶען : 1) אַרוּם צוּא גֶעהְן אִין גַאסְם מוּטֶער נַאקֶעט, וִויא אָדָם מִיט חַוָה'ן אֵיידֶער זַייא הָאבֶּען גֶעזִינְדִיגְט ; 2) זִיךְ צוּא רַייסֶען דִיא פְלֵייש, אוּנ צוּא מַאכֶען זִיךְ זֶעלְבְּסְט וואוּנְדֶען אוֹיפֶען לַייבּ, אוּם זַייא זָאהְלֶען אוֹיס זֶעהְן וִויא דִיא הֵיילִיגֶע קְרֵייצִיגֶע ; 3) צוּא פַאר בְּרֶענֶען זַייעֶר רַייכְטְהוּם וַוייל נָאךְ זַייעֶר רֶעכְנוּנְג אִיז דָאס אַלֶעס אִיבֶּערִיג, דֶען גָאט קֶאן זַייא צוּא שִׁיקֶען וָואס צוּא עֶסֶען, אוּנ צוּא טְרִינְקֶען, דִיא רֶעגִיֶערוּנְג הָאט זִיךְ אָבֶּער גֶעסְטַארֶעט אַיינְצוּהַאלְטֶען דִיא מְשׁוּגָעִים, אוּנ דִיא אַנְפִיהְרֶער פָאהְן דֶער חֶבְרָה, הָאט מֶען אִיבֶּער גֶעגֶעבֶּען צוּם גֶערִיכְט.

67.

אַ שִׁיף אוּנְטֶערִין וַואסְסֶער.

מִיט אֵיינִיגֶע יָאהְר צוּרִיק הָאט מֶען אִין צִירִיךְ אוֹיף גֶעבּוֹיעט אַ קְלֵיינֶע שִׁיפֶעל וֶועלְכֶע זָאהְל קָאנֶען

קָאנֶען גֶעהְן 12 שְׁטוּנְדֶען אוּנְטֶערֶען וַואסְסֶער , אוּנ
גֶעגֶען אַזַא שִׁיפֶּעל , קָאן זִיךְ שׁוֹין דִּיא גְרֶאסְטֶע
קְרִיֶעגְס שִׁיף נִיט אוּנְטֶער שְׁטֶעלֶען , אִין אַמִלְחָמָה צַייט .

68.

וואוּנְדֶערְלִיכֶע צֵייגֶער .

דֶער אִיטַאלְיֶענִישֶׁער רַייזֶענְדֶער גְרַאף אַנְטָאנֶעלְלִי
הָאט גֶעשִׁיקְט קֵיין רָאם 7 צֵייגֶער פָאהְן עֶלְפַאנְטֶען ,
וֶועלְכֶע עֶר הָאט עֶרְהַאלְטֶען פוּנֶעם קָאנִיג מֶענֶעלֶעק ,
וֶועלְכֶער שִׁיקְט זַייא אַמַתָּנָה דֶעם קֶאנִיג פָאהְן אִיטַאלְיֶען ;
אֵיינֶער פָאהְן דִיא צֵיין הַאלְט $3\frac{1}{2}$ אַרְשִׁין דִיא
לֶאנְג , אוּנ 15 וֶוערְשָׁאק , אִים אוּמְפַאנְג אַרוּם ;
דֶער צָאהְן קָאסְט אוֹיפֶען אָרְט אִין אַדֶען (יֶעמֶען)
2, 200 פְרַאנְק .

69.

פַאפִּיֶערֶענֶע זָאקֶען .

זַייט אֵיינִיגֶע יָאהְר , וִויא דִיא פְּרַאקְטִישֶׁע
אַמֶערִיקַאנֶער הָאבֶען אַיינְגֶעפִיהְרְט אִין הַאנְדֶעל , זָאקֶען ,
וָואס וֶוערִין גֶעמַאכְט פָאהְן פַאפִּיר , אַזֶעלְכֶע זָאקֶען קָאסְטֶען
זֶעהְר בִּילִיג , אַזוֹי אַז יֶעדֶער פָּאאָר זָאקֶען , אִיז נִישְׁט
טהייערער

טְהַייֶערֶער פוּנֶעם וֶואשׁ - גֶעלְד וָואס מִיר צָאהְלֶען פַּארֶע
אוֹיס וַואשֶׁען אוּנְזֶערֶע בּוֹימְוָואלֶענֶע, אָדֶער וָואלֶענֶע זָאקֶע
דֶער בַּייא זַיינֶען דִיא פַּאפִּיֶערֶענֶע זָאקֶען זֶעהְר שְׁטַארְק
אוּנ לָאזֶען זִיךְ טְרָאגֶען הִיפְּשֶׁע עֶטְלִיכֶע טֶאג, גֶעוִויס
וֶוערֶען זֵייא נִיט גֶעמַאכְט פָאהְן גֶעוֶועהְנְלִיכֶע פַּאפִּיֶער
נָאהְר פָאהְן אַ בֶּעזָאנְדֶערֶען סָארְט, וָואס נָאהְר דִי
פַאבְּרִיקַאנְטֶען וֵוייסֶען דֶעם כּוֹד דַאפָאהְן. דַאמֶענְקְרֶאגֶע
מַאנְשֶׁעטְטֶען, אוֹיךְ פַאר מֶאנֶער וֶוערִין שׁוֹין לַא
גֶעמַאכְט פָאהְן פַּאפִּיֶער, אוּנ מֶען בֶּעקוּמְט זֵייא א
דִיא מַאגַאזִינֶעם פָאהְן דִיא גְרוֹיסֶע שְׁטֶאדְט: מָאסְקְוַא
פֶּעטֶערְבּוּרְג, אָדֶעסְסַא.

מיין אדרעססא:

ВИЛЬНА, Рудницкая ул.
Мовшѣ Левитану.

לֶען פַאַרֶע
לֶענֶע זָאקֶען
שְׁטַאַרְק
אג, גֶעווִיס
פַאפִּיעֶר
נָאהְר דִי
מֶענְקְרֶאנְגֶע
שׁיין לַא
זֵייא א
מָאכְקוַא